

FAG- OG TIMEFORDELINGEN FOR GRUNNSKOLE OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING I KUNNSKAPSLØFTET

Innholdsfortegnelse

1.	Bestemmelser for hele grunnopplæringen.....	2
1.1	Læreplanverket for Kunnskapsløftet.....	2
1.2	60-minutters enheter	2
1.3	Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag for enkeltelever	2
1.4	Valg av fag som skoler/skoleeiere tilbyr.....	2
1.5	Særskilt språkopplæring for språklige minoriteter.....	3
2.	GRUNNSKOLEN	5
2.1.1	Inntil 5 prosent fleksibilitet for 1.-10.trinn	5
2.1.2	Valgfag for elever på ungdomstrinnet	5
2.1.3	Fastsatt timetall	6
2.1.4	Fremmedspråk, fordypning, arbeidslivsfag	6
2.1.5	Tilbud om fag fra videregående opplæring for elever på ungdomstrinnet	8
2.1.6	Fysisk aktivitet	8
2.1.7	Fleksibel time	8
2.1.8	Særskilt for elever med opplæring i samisk eller finsk.....	8
2.2	Ordinær fag- og timefordeling	9
2.2.1	Særskilt for elever med opplæring i samisk eller finsk som andrespråk	10
2.3	Fag- og timefordeling etter Kunnskapsløftet-Samisk, LK-06S	11
2.4	Fag- og timefordeling for elever med tegnspråk som førstespråk	13
3.	Videregående opplæring.....	15
3.1	Tilbudsstruktur	15
3.1.1	Endringer i utdanningsprogrammene fra og med skoleåret 2017-2018.....	16
3.2	Generelle regler for videregående opplæring.....	16
3.3	Studieforberedende utdanningsprogram	17
3.3.1	Fellesfag	18
3.3.2	Utdanningsprogram for studiespesialisering.....	21
3.3.3	Utdanningsprogram for idrettsfag.....	32
3.3.4	Utdanningsprogram for musikk, dans og drama	36
3.3.5	Utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur	41
3.3.6	Utdanningsprogram for medier og kommunikasjon	44
3.4	Yrkesfaglige utdanningsprogram	47
3.4.1	Felles bestemmelser	49
3.4.2	Vg1 og Vg2 i skole	50
3.4.3	Særløp – Vg1 i skole og 3 års læretid	59
3.4.4	Vg3 i yrkesfaglige utdanningsprogram.....	60
3.4.5	Lærlinger uten Vg2 eller Vg1 og Vg2 i skole.....	63
3.5	Studieforberedende tilbud innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram.....	64
3.5.1	Studieforberedende Vg3 for naturbruk og for medier og kommunikasjon.....	64
3.5.3	Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	68
3.5.4	Rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring.....	70
3.5.5	Generell studiekompetanse	71

1. **BESTEMMELSER FOR HELE GRUNNOPPLÆRINGEN**

1.1 **Læreplanverket for Kunnskapsløftet**

All opplæring i fag skal være etter læreplanene for Kunnskapsløftet. Oppdaterte læreplaner finner dere på <http://www.udir.no/Lareplaner/>.

Tabellene i dette rundskrivet viser hvilke fag elevene skal ha. Både læreplaner og tabellene med fag- og timefordelinger er forskrifter.

1.2 **60-minutters enheter**

Timetallet er fastsatt som 60-minutters enheter for hovedtrinn i grunnskolen og for årstrinn i videregående opplæring.

1.3 **Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag for enkeltelever**

Skoleeier kan omdisponere inntil 25 prosent av timene som er fastsatt i det enkelte fag for enkeltelever. Omdisponeringen skal kunne føre til bedre måloppnåelse i fagene samlet sett for eleven. Den enkelte elev eller forelder må samtykke til omdisponeringen. Omdisponeringen av timer forutsetter at eleven får opplæring i alle kompetansemålene i læreplanene for fag. Hvis eleven ikke skal få opplæring i alle kompetansenemålene, må regelverket for spesialundervisning følges.

Skoleeier kan ikke omdisponere timer for hele grupper av elever eller skoler innenfor denne ordningen.

Omdisponeringen er ikke en rettighet, men forutsetter en administrativ beslutning, ikke et enkeltvedtak. Skoleeier avtaler omdisponering av timer skriftlig med eleven eller foreldrene. Avtalen skal vanligvis ikke vare lenger enn for ett skoleår av gangen og med utgangspunktet i timetallet i fagene på hvert årstrinn.

I særlige tilfeller kan skoleeier i grunnskolen, på grunnlag av lokalt fastsatt fordeling av timer på årstrinn, omdisponere innenfor de nivåene det er fastsatt kompetansemål for (etter 2., 4., 7. og 10. årstrinn) for den enkelte elev¹.

1.4 **Valg av fag som skoler/skoleeiere tilbyr**

Flere steder er det beskrevet at elever kan velge fag. I tillegg til de vilkårene som er beskrevet til hvert valg, må valgene skje innenfor de fagene som skoler/skoleeiere tilbyr. For eksempel gjelder dette valg av fremmedspråk/ fordypning/arbeidslivsfag og valgfag på ungdomstrinnet, og valg av programfag i videregående opplæring.

Forskrift til opplæringsloven §§ 1-9 og 1-10.

¹ Hovedregelen er at omdisponeringer skal skje for ett skoleår om gangen, men i grunnskolen kan en lage en omdisponeringsplan for 1. + 2. under ett, for 3. + 4. under ett, for 5. + 6. + 7. under ett og for 8. + 9. + 10. under ett, men bare i særlige tilfeller.

1.5 Særskilt språkopplæring for språklige minoriteter

Elever med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt språkopplæring til de har tilstrekkelige kompetanse i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal få opplæring etter læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter eller særskilt opplæring etter ordinær læreplan i norsk. Når elevene har tilstrekkelig ferdigheter i norsk, skal de følge den ordinære læreplanen i norsk.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring har også etter behov, rett til morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring (opplæring i fag på to språk). Morsmålsopplæringen skal følge læreplan i morsmål for språklige minoriteter. Når elevene er i stand til å følge den ordinære opplæringen på norsk, har de ikke lenger rett på opplæring i morsmål.

Morsmålsopplæringen kommer i tillegg til den vanlige opplæringstiden og gis innenfor en lokalt fastsatt timeramme.

Opplæringsloven §§ 2-8 og 3-12.

Grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Det er utarbeidet læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Elever med et annet morsmål enn samisk og norsk, som har enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven §§ 2-8 eller 3-12, kan få opplæring etter denne læreplanen hvis de ikke har tilstrekkelige kompetanse til å følge opplæringen etter den ordinære læreplanen i norsk. Når elevene har oppnådd tilstrekkelig kompetanse i norsk, skal de ha opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk. Det er utviklet kartleggingsmateriell i tilknytning til læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Dette skal gjøre det enklere å avgjøre hvilket nivå eleven er på og dermed gi bedre grunnlag for å gi tilpasset opplæring. Kartleggingsmaterialet skal også gjøre det enklere å avgjøre når eleven har tilstrekkelig kompetanse i norsk til å kunne følge opplæringen etter til den ordinære læreplanen i norsk. Alle elever som ikke følger ordinær læreplan i norsk, skal bruke læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter.

Innføringstilbud

Kommunen/fylkeskommunen kan organisere særskilte opplæringstilbud/innføringstilbud for nyankomne elever i egne grupper, klasser eller skoler. Ordningen med innføringstilbud er frivillig for skoleeier og gjelder bare for nyankomne elever.

Opplæring i et innføringstilbud må fremgå av den enkelte elevs enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 2-8 (grunnskolen) og § 3-12 (videregående opplæring).

I enkeltvedtaket om innføringstilbud kan det gjøres avvik fra læreplanverket for den aktuelle eleven. Dette innebærer at det kan gjøres avvik fra læreplanene, fag- og timefordelingen og vurdering. Dette kan bare gjøres på bakgrunn av den enkelte elevens behov og kun i den utstrekning det er nødvendig for å ivareta elevens behov

Skolen/skoleeier må informere om eventuelle konsekvenser ved avvik fra læreplanverket.

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Minoritetsspraklige/Veileder-Innforingstilbud-til-nyankomne-minoritetsspraklige-elever/>

Opplæringsloven § 2-8 femte ledd og § 3-12 femte ledd

Norsk i videregående opplæring for elever med kort botid i Norge

Læreplanen i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge ble gjort gjeldende fra 01.08.2016. Spørsmål om voksnes og privatisters rett til å bruke/ta eksamen etter denne læreplanen er sendt på høring og vil bli besluttet sommeren 2017. Overgangsordningen NOR1045/NOR1049 vil gradvis fases ut som følge av endringer i læreplan i norsk for språklige minoriteter.

<https://www.udir.no/kl06/NOR9-02>

2. GRUNNSKOLEN

2.1 Bestemmelser for alle elever i grunnskolen

2.1.1 *Inntil 5 prosent fleksibilitet for 1.-10.trinn*

Skoleeier kan omdisponere inntil 5 prosent av timene i fagene til andre fag. Det innebærer at den nasjonale fag- og timefordelingen for 1.-10.trinn vil være veiledende for inntil 5 prosent av timene. Minstetimetallet i det enkelte fag vil være på 95 prosent, mens inntil 5 prosent av timene kan omdisponeres fra et fag til et eller flere andre fag. Elevene har fremdeles rett til samlet minstetimetall som fremgår av tabellene 1, 2 og 3.

Det er opp til skoleeier å bestemme fordelingen av de fleksible timene på det enkelte årstrinn. Omdisponering av timer mellom fag kan likevel bare skje innenfor de enkelte hovedtrinnene. Med hovedtrinn mener vi 1.-4., 5.-7. og 8.-10. årstrinn, jf. tabell 1,2 og 3.

Hvis skoleeier benytter seg av muligheten for å omdisponere inntil 5 prosent av timene i fagene, skal den endrede fag- og timefordelingen fastsettes som en lokal forskrift.

Forskrift til opplæringsloven § 1-1 andre ledd

2.1.2 *Valgfag for elever på ungdomstrinnet*

Det er skoleeier som bestemmer hvilke valgfag den enkelte skole skal tilby. Skoleeier plikter å sette i gang to ulike valgfag per skoleår ved hver skole.

Timene som er avsatt til valgfag kan i stedet brukes til å ta fag fra videregående opplæring (jf. punkt 2.1.5).

Følgende valgfag tilbys skoleåret 2017-2018:

- Demokrati i praksis
- Design og redesign
- Forskning i praksis
- Fysisk aktivitet og helse
- Innsats for andre
- Internasjonalt samarbeid
- Levande kulturarv
- Medier og informasjon
- Natur, miljø og friluftsliv
- Produksjon av varer og tjenester
- Reiseliv
- Sal og scene
- Teknologi i praksis
- Trafikk

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fag/valgfag/>

I tillegg til disse valgfagene, har noen skoler fått innvilget forsøk med valgfaget programmering for perioden 2016-2019. Fra 1.8.2017 kan også skoler som ikke deltar i forsøket bruke [forsøkslæreplanen i programmering valgfag](#).

Forskrift til opplæringsloven § 1-14 og § 1-15. Rundskriv Udir 7-2012.

2.1.3 **Fastsatt timetall**

Det er fastsatt et *samlet minstetimetall* for elever på 1.-7. trinn og for elever på 8.-10. trinn som elevene har rett til. Skoleeier har plikt til å gi dette timetallet, men står fritt til å tilby flere timer. Friskoler som er godkjent for å følge LK06 fullt ut, jf. forskrift til friskoleloven §2A-4b, står også fritt til å tilby flere timer. Et utvidet timetall utløser ikke økt tilskudd, og timene kan kun brukes til opplæring etter læreplanene i Kunnskapsløftet. Fag- og timefordelingen fastsettes av skolens styre. Friskoler som er godkjent for å drive etter alternative læreplaner, jf. forskrift til friskoleloven §§ 2A-2, 2A-3, 2A-4 og 2A-4a, må få fag- og timefordelingen godkjent som en del av skolens læreplaner.

Timetallet i fag er fastsatt for hovedtrinn. For alle fag unntatt norsk/samisk, matematikk, engelsk og naturfag er timetallet fastsatt for barnetrinnet (1.-7. årstrinn) og for ungdomstrinnet (8.-10. årstrinn). For fagene norsk/samisk, matematikk, engelsk og naturfag er timene fastsatt for 1.-4. årstrinn, 5.-7. årstrinn og 8.-10. årstrinn. På 5.-7.trinn er det avsatt 76 timer til fysisk aktivitet.

Timetallet i fag er gjort veiledende med inntil 5 prosent, jf. punkt 2.1.1, men elevene skal likevel ha det samlede minstetimetallet. Innenfor minstetimetallet fastsetter skoleeier fag- og timefordelingen på årstrinn. Den enkelte skole har frihet til å tilrettelegge undervisningsenheter innenfor det fastsatte timetallet. Dersom skoleeier har gjort bruk av 5 prosent fleksibilitet (jf. punkt 2.1.1), må skolen følge den lokale fag- og timefordelingen som skoleeier har fastsatt.

2.1.4 **Fremmedspråk, fordypning, arbeidslivsfag**

Det er en felles læreplanen i fremmedspråk som gjelder for alle fremmedspråk bortsett fra engelsk, svensk og dansk. Nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk, finsk eller tegnspråk kan være fremmedspråk for elever som ikke har språket som første- eller andrespråk.

Elever på 8.-10. årstrinn skal enten ha fremmedspråk eller fordypning i engelsk, norsk, samisk, matematikk eller arbeidslivsfag.

Når en elev har valgt enten fremmedspråk eller fordypning i engelsk, norsk, samisk, matematikk eller arbeidslivsfag, skal eleven normalt ha faget på hele ungdomstrinnet. I løpet av første semester på 8. trinn kan elevene, i samråd med skolen, gjøre omvalg. Når særlige hensyn tilsier det, kan skoleeier innvilge overgang på et senere tidspunkt. Uansett når omvalget foretas, skal eleven ved slutten av 10. årstrinn bare vurderes i det nye faget og etter fastsatte kompetansemål etter 10. årstrinn.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 første ledd.

Utdanningsvalg

Fra og med skoleåret 2016-2017 må all opplæring og vurdering i faget på 8., 9. og 10. trinn ta utgangspunkt i revidert læreplan i utdanningsvalg.

Hvilke fremmedspråk skal skoleeier tilby?

Skoleeier skal tilby opplæring i fremmedspråk etter læreplanen i fremmedspråk på nivå I i minst ett av de fire språkene tysk, fransk, spansk eller russisk. I tillegg kan skoleeier tilby andre språk, også ikke-europeiske, etter samme læreplan. Skoleeier bestemmer hvilke fremmedspråk elevene skal få tilbud om, og hvordan tilbudet/tilbudene skal organiseres. Elever som velger fremmedspråk på ungdomstrinnet, må velge ett av de fremmedspråkene som skoleeier tilbyr.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 andre ledd.

Fordypning i engelsk, norsk, samisk eller matematikk

Muligheten til fordypning i engelsk, norsk, samisk eller matematikk er et alternativ for elever som ønsker å øke sin kompetanse i ett av disse fagene i stedet for å begynne med et nytt fremmedspråk. Skoleeier bestemmer hvilke fordypningsfag elevene skal få tilbud om, og hvordan dette skal organiseres.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 tredje ledd.

Konsekvenser for elever som velger fordypning i norsk, engelsk, samisk eller matematikk eller arbeidslivsfag

Elever som ikke er fritatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk, og som ikke har hatt opplæring i andre fremmedspråk enn engelsk i grunnskolen, skal begynne med ett fremmedspråk i tillegg til engelsk i videregående opplæring ved studieforberedende utdanningsprogram. Disse elevene skal, i tillegg til 113 timer på Vg1 og 112 timer på Vg2, ha 140 timer i fremmedspråket på Vg3. Timer til valgfrie programfag på Vg3 reduseres tilsvarende. Se egne kolonner i tabell 4, 7, 9, 11, 15 og 17.

Elever med opplæring i samisk eller finsk, og som ikke har fremmedspråk i grunnskolen, kan velge fremmedspråk i videregående opplæring.

Forskrift til opplæringsloven § 1-10.

Krav til fremmedspråk i studieforberedende utdanningsprogram

Ungdomsskolen	Med fremmedspråk i ungdomsskolen, nivå I		Uten fremmedspråk i ungdomsskolen
Videregående opplæring(vgo)	Fortsetter med samme fremmedspråk i vgo som i ungdomsskolen	Starter med et nytt fremmedspråk i vgo	Obligatorisk med fremmedspråk på nivå II
Vg1	Fremmedspråk, nivå II	Fremmedspråk, nivå I	Fremmedspråk, nivå I+II
Vg2	Fremmedspråk, nivå II	Fremmedspråk, nivå I	Fremmedspråk, nivå I+II
Vg3			Fremmedspråk, nivå I+II

Forklaring til tabellen:

Vi viser til punkt 3.3.1.3.

Elever som har hatt nivå I et fremmedspråk i grunnskolen, og som fortsetter med opplæring i det samme språket i videregående opplæring, skal ha opplæring etter læreplanens nivå II i videregående skole.

Elever som har hatt nivå I i et fremmedspråk i grunnskolen, men velger et nytt fremmedspråk i videregående opplæring, skal ha opplæring etter læreplanens nivå I i det nye fremmedspråket.

Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen skal ha fremmedspråk på nivå II på studieforberedende utdanningsprogram. Opplæringen er lagt over tre år.

Forskrift til opplæringsloven § 1-10.

2.1.5 Tilbud om fag fra videregående opplæring for elever på ungdomstrinnet

Elever som har tilstrekkelig kompetanse i grunnskolefag kan følge opplæringen i ett eller flere fellesfag eller programfag på videregående nivå. Fagene på videregående nivå må bygge på fag i grunnskolen.

Kommunen gjør enkeltvedtak om at eleven på ungdomstrinnet skal ta et eller flere fag i videregående opplæring. Fylkesmannen er klageinstans. Før kommunen gjør enkeltvedtaket, skal det innhentes samtykke fra eleven eller foreldrene til eleven.

Elever som følger opplæring på videregående nivå kan ta i bruk timene i valgfag, og inntil 60 % av timene i faget utdanningsvalg til denne opplæringen.

Eleven skal ha underveisvurdering og sluttvurdering etter kapittel 3 i faget, både på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Elever på ungdomstrinnet som avslutter et fag tidligere enn det som følger av fag- og timefordelingen og læreplanen, skal være med i trekket til eksamen i faget det opplæringsåret faget blir avsluttet. Om eleven blir trukket ut til eksamen, kommer denne eksamenen i tillegg til de eksamener som departementet har fastsatt at eleven skal ha på 10. årstrinn.

Forskrift til opplæringsloven § 1-15 og § 3-25.

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Innhold-i-oppleringen/Udir-04-2013/>

2.1.6 Fysisk aktivitet

Elever på 5.-7. årstrinn har rett til jevnlig fysisk aktivitet utenom kroppsøvningsfaget. Til sammen utgjør dette 76 timer. Formålet er å legge til rette for en mer variert og aktiv skoledag for alle elever uavhengig av funksjonsnivå. Aktiviteten er ikke ment å være opplæring i fag, men skal omfattes av retten og plikten til grunnskoleopplæring.

Forskrift til opplæringsloven § 1-1a.

2.1.7 Fleksibel time

Fag- og timefordelingen for 1.–7. trinn omfatter 38 fleksible timer. Disse timene skal brukes til opplæring i de fagene og på det trinnet skoleeier mener er mest tilrådelig ut fra lokale behov. De fleksible timene må brukes på fag som inngår i fag- og timefordelingen i tabell 1, 2 eller 3.

2.1.8 Særskilt for elever med opplæring i samisk eller finsk

Det er utarbeidet spesielle fag- og timefordelinger for elever som følger Læreplanverket for Kunnskapsløftet – Samisk (LK-06S), jf. punkt 2.3.

Elever som ikke følger LK-06S, men skal ha opplæring i samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk, skal følge ordinær fag- og timefordeling etter tabell 1 med tilpasninger (jf. punkt 2.2).

2.1.8.1 *Fritak fra fremmedspråk/fordypning*

Elever som får opplæring etter læreplaner i samisk som første- eller andrespråk er unntatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk/fordypning. Elever som får opplæring etter læreplaner i samisk som første- eller andrespråk har likevel rett til opplæring i fremmedspråk eller fordypning dersom de ønsker det.

Elever som følger læreplanen i finsk som 2. språk kan etter søknad få fritak fra opplæring og vurdering i fremmedspråk/fordypning.

Forskrift til opplæringsloven § 1-9.

2.1.8.2 *Læreplaner for elever med opplæring i samisk eller finsk*

Læreplan i samisk

Elever med opplæring i samisk følger enten læreplan i samisk som førstespråk eller læreplan i samisk som andrespråk. Elever som følger læreplan i samisk som andrespråk, må velge samisk 2, 3 eller 4.

Norsk for elever med samisk som førstespråk eller andrespråk

Elever som har opplæring i samisk som førstespråk, følger normalt læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elever med opplæring i samisk som andrespråk følger ordinær læreplan i norsk, med fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

Læreplan i finsk som andrespråk

Elever med opplæring i finsk følger læreplanen i finsk som andrespråk. Elever med opplæring i finsk som andrespråk følger ordinær læreplan i norsk, med fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

2.1.8.3 *Samisk og norsk som førstespråk*

Elever kan få opplæring i både samisk og norsk som førstespråk.

Skoleeier fastsetter hvordan tilbudet skal organiseres. For å oppnå tilstrekkelig timetall i begge språkene, gis skoleeier myndighet til å omdisponere inntil 5 prosent fra andre fag til samisk og norsk. Dette kommer i tillegg til den generelle fleksibiliteten på 5 prosent (jf. punkt 2.1.1). Elever med to førstespråk bør få tilbud om timer i tillegg til ordinært timetall. Tilrettelegging av tid skal drøftes med eleven og foreldrene.

2.2 Ordinær fag- og timefordeling

Fag- og timefordelingen i tabell 1 gjelder for alle som ikke skal ha spesiell fag- og timefordeling (jf. punkt 2.3 og 2.4).

Tabell 1 Ordinær fag- og timefordeling for elever på 1.-10.trinn skoleåret 2017-2018²

Fag/trinn	1.-4. Trinn	5.-7. Trinn	Sum	8.-10. trinn	Sum grunnskole
KRLE	427			153	580
Norsk	931	441	1 372	398	1770
Matematikk	560	328	888	313	1201
Naturfag	187	179	366	249	615
Engelsk	138	228	366	222	588
Fremmedspråk / fordypning	0			222	222
Samfunnsfag	385			249	634
Kunst og håndverk	477			146	623
Musikk	285			83	368
Mat og helse	114			83	197
Kroppsøving	478			223	701
Valgfag ³	0			171	171
Utdanningsvalg	0			110	110
Fleksibel time	38			0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76	0	76
Samlet minstetimetall	5272			2 622	7894

2.2.1 *Særskilt for elever med opplæring i samisk eller finsk som andrespråk*

Elever som har opplæring i samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk og ikke følger Kunnskapsløftet-Samisk (LK-06S), skal følge ordinær fag- og timefordeling etter tabell 1.

Elevene følger læreplanene i samisk som første- eller andrespråk. Opplæringen i finsk følger læreplanen i finsk som andrespråk. Elever som har opplæring i samisk som førstespråk følger normalt læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elever med opplæring i samisk som andrespråk eller finsk som andrespråk følger læreplanen i norsk, med fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

Opplæringen i alle andre fag skal følge læreplanene i Kunnskapsløftet.

Skoleeier bestemmer organiseringen av opplæringen i samisk eller finsk og eventuelt fremmedspråk, men skal drøfte ulike løsninger med eleven og foreldrene.

For elever med samisk eller finsk på barnetrinnet:

Elever som har opplæring i samisk eller finsk skal ha minst 1562 timer samlet i første- og andrespråket fordelt på minst 954 timer til førstespråket og minst 608 timer til andrespråket. Dette er 190 timer mer enn ordinære elever har i norsk (jf.

² Skoleeier kan omdisponere inntil 5 prosent av timetallet i fag til andre fag, jf. punkt 2.1.1. Elevene har fremdeles rett til det samlede totale minstetimetallet.

³ Timetallet i valgfag skal fordeles med 57 timer på hvert trinn.

tabell 1). Organiseringen av opplæringen i samisk eller finsk kan gjøres på ulike måter:

1. Elever med samisk eller finsk kan ha 190 timer mer enn ordinære elever (samlet timetall $5234 + 190 = 5424$)
2. Den ordinære ordningen med inntil 5 prosent fleksibilitet (jf. punkt 2.1.1) kan brukes til opplæring i samisk eller finsk
3. Ordningene i punkt 1 og punkt 2 kan kombineres: Bruk av inntil 5 prosent omdisponering fra andre fag (jf. punkt 2.1.1) kan kombineres med tilleggstimer

For elever med samisk eller finsk på ungdomstrinnet

Elever som har opplæring i samisk er fritatt fra opplæring i fremmedspråk, men kan likevel velge fremmedspråk.

Elever som får opplæring etter læreplanen i finsk som andrespråk, kan søke om fritak fra opplæring og vurdering i fremmedspråk/fordypning. I timene som er fastsatt for fremmedspråk/fordypning, skal elever som har fått fritak, ha opplæring i norsk og/eller finsk. Skoleeier bestemmer hvilke språk eleven skal ha opplæring i, og hvordan tilbudet skal organiseres.

Elever som har opplæring i samisk eller finsk skal ha minst 512 timer i første- og andrespråket fordelt på minst 284 timer til førstespråket og minst 228 timer til andrespråket. Dette er 114 timer mer enn ordinære elever har i norsk (jf. tabell 1). Organiseringen av opplæringen i samisk vil avhenge av om eleven velger fremmedspråk eller ikke. For elever som ikke velger fremmedspråk, omdisponeres timer fra dette faget til første- og andrespråket.

Elever med samisk eller finsk kan velge et lavere minstetimetall i fremmedspråk enn 222 timer, men ikke lavere enn 190 timer. For elever som velger fremmedspråk/fordypning kan timer til dette faget organiseres på ulike måter:

1. Skoleeier kan gi inntil 114 timer tillegg til ordinært minstetimetall.
2. Den generelle ordningen med omdisponering av 5 prosent av timetallet kan brukes til fremmedspråk (jf. punkt 2.1.1).
3. Punkt 1 og punkt 2 kan kombineres. Bruk av inntil 5 prosent omdisponering fra andre fag (se punkt 2.1.1) kan kombineres med tilleggstimer

2.3 Fag- og tildeling etter Kunnskapsløftet-Samisk, LK-06S

Alle elever i samiske distrikt (forvaltningsområdet for samiske språk) skal følge Læreplanverket for Kunnskapsløftet – Samisk etter tabell 2.

Kommuner i samiske distrikt kan vedta lokal forskrift⁴ om opplæring i samisk for alle elever i grunnskolealder. Kommuner kan likevel ikke pålegge opplæring i samisk som første- eller andrespråk. Et eventuelt pålegg om opplæring i samisk for alle grunnskoleelever forutsetter kommunalt fastsatte planer for opplæring og tilleggstimer for de berørte elevene.

⁴ Opplæringsloven § 6-2 fjerde ledd

Tabell 2 Fag- og timefordeling for LK- 06S, 1.-10.trinn, skoleåret 2017-2018⁵

Fag	1.-7.årstrinn			8.-10. årstrinn	Sum 1.-10. årstrinn
	1.- 4.	5.- 7.	Sum		
KRLE			427	153	580
Førstespråk samisk/norsk	642	312	954	284	1238
Andrespråk norsk/samisk (samisk 2 eller 3) eller finsk			608	228	887
Matematikk	560	328	888	313	1201
Naturfag	187	179	366	249	615
Engelsk	138	228	366	222	588
Fremmedspråk ⁶ / fordypning			0	0 (171) ⁶	0 (171) ⁶
Samfunnsfag			385	249	634
Kunst og håndverk/doudji			477	146	623
Musikk			285	83	368
Mat og helse			114	83	197
Kroppsøving			478	223	701
Valgfag				171 ⁷	171 ⁷
Utdanningsvalg			0	110	110
Fleksibel time			38	0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76	0	76
Fleksibel pott ⁸				108	108
Samlet minstetimetall			5 462	2 622	8084

Spesielt for elever på 8.-10. trinn som velger fremmedspråk/ fordypning
Elever som velger fremmedspråk/fordypning skal ha 171 timer i faget. For å få tilstrekkelig antall timer til faget, kan inntil 63 timer omdisponeres fra andre fag til fremmedspråk/fordypning gjennom den generelle adgangen til omdisponering av inntil 5 prosent av timene mellom fag (se punkt 2.1.1). Skoleeier kan gi inntil 114 timer i tillegg til ordinært minstetimetall for elever som velger fremmedspråk/fordypning.

Spesielt for elever på 1.-7.trinn som ikke har opplæring i samisk
Elever som følger LK-06S, men ikke har opplæring i samisk, skal ha 1372 timer norsk (jf. tabell 1). Disse elevene har rett til alternative opplegg i de 190 timene som er differensen mellom timetallet i samisk + norsk (jf. tabell 2) og timetallet i norsk for elever uten opplæring i samisk ($1562 - 1372 = 190$).

Spesielt for elever på 8.-10.trinn som ikke har opplæring i samisk
Elever som følger LK-06S og ikke har opplæring i samisk, skal ha minst 398 timer norsk og minst 222 timer fremmedspråk. De følger fag- og timefordelingen etter tabell 1.

⁵ Skoleeier kan omdisponere inntil 5 prosent av timetallet i fag til andre fag, jf. punkt 2.1.1. Elevene har fremdeles rett til det samlede totale minstetimetallet.

⁶ Elever som velger fremmedspråk/språklig fordypning skal ha 171 timer i faget

⁷ Timene i valgfag skal fordeles med 57 timer på hvert trinn.

Fleksibel pott

En fleksibel pott på 108 timer for elever uten fremmedspråk, skal brukes til å styrke opplæringen i første- og/eller andrespråket. Skoleeier skal i samråd med elevene og foreldrene, avgjøre hvordan timene skal fordeles.

2.4 Fag- og timefordeling for elever med tegnspråk som førstespråk

Fag- og timefordelingen i tabell 3 gjelder for elever som har tegnspråk som førstespråk.

Tabell 3 Fag- og timefordeling for elever med tegnspråk som førstespråk, 1.-10.trinn, skoleåret 2017-2018⁸

Fag/trinn	1.-4. Trinn	5.- 7.trinn	Sum	8.-10. trinn	Sum grunnskole
KRLE			427	153	580
Norsk for hørselshemmede og norsk tegnspråk	1 359	700	2 059	678	2 737
Samisk førstespråk ⁹					
Matematikk	560	328	888	313	1 201
Naturfag	187	179	366	249	615
Engelsk for hørselshemmede	138	228	366	222	588
Fremmedspråk / fordypning			0	222	222
Samfunnsfag			385	249	634
Kunst og håndverk			477	146	623
Drama og rytmikk / Musikk			285	83	368
Mat og helse			114	83	197
Kroppsøving			478	223	701
Valgfag ¹⁰				171	171
Utdanningsvalg			0	110	110
Fleksibel time			38	0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76		76
Samlet minstetimetall			5 959	2902	8861

Timetall for elever med tegnspråk som førstespråk

Elever som får opplæring etter læreplanen i norsk tegnspråk som førstespråk, skal i andre fag enn norsk og norsk tegnspråk ha samme timetall som andre elever.

I norsk for hørselshemmede og norsk tegnspråk er det fastsatt et felles timetall som skoler og skoleeiere skal fordele med utgangspunkt i læreplanene i disse fagene.

⁸ Skoleeier kan omdisponere inntil 5 prosent av timetallet i fag til andre fag, jf. punkt 2.1.1. Elevene har fremdeles rett til det samlede totale minstetimetallet.

⁹ Elever med samisk som førstespråk kan bruke inntil 10 % av timene fra andre fag, i tillegg til 222 timer fra fremmedspråk til opplæring i samisk.

¹⁰ Timetallet i valgfag skal fordeles med 57 timer på hvert trinn.

Timetallet for 1.-7.trinn er delt i et minstetimetall på 1.-4. årstrinn og et minstetimetall på 5.-7. årstrinn.

Den lokale fordelingen av timene mellom norsk for hørselshemmede og norsk tegnspråk skal legge til grunn en best mulig samlet måloppnåelse for den enkelte elev. Det er en forutsetning at målene i læreplanene i norsk for hørselshemmede og norsk tegnspråk ikke blir fraveket. Den enkelte elev og foreldrene må samtykke i fordelingen.

Læreplaner for elever med tegnspråk som førstespråk

Elevene skal ha opplæring etter de ordinære læreplanene i alle fag, men har i fagene tegnspråk, norsk, engelsk og musikk rett til opplæring i samsvar med

- Læreplan i norsk tegnspråk
- Læreplan i norsk for hørselshemmede med fritak fra vurdering i skriftlig sidemål ¹¹
- Læreplan i engelsk for hørselshemmede
- Læreplan i drama og rytmikk for hørselshemmede (erstatte musikk)

Fritak fra fremmedspråk / fordypning

Elever som får opplæring etter læreplanen i norsk tegnspråk, kan søke om fritak fra opplæring og vurdering i fremmedspråk eller fordypning. I timene som er fastsatt for fremmedspråk /fordypning, skal elever som er innvilget fritak, ha forsterket opplæring i norsk, engelsk eller tegnspråk. Skoleeier fastsetter i hvilket språk eleven skal få forsterket opplæring og hvordan tilbudet skal organiseres.

Forskrift til opplæringsloven § 1-9 andre ledd.

Elever med både tegnspråk og samisk som førstespråk

Elever kan få opplæring i både tegnspråk og samisk som førstespråk. Elevene skal følge fag- og timefordelingen i tabell 3 for elever med tegnspråk som førstespråk.

Elever som har opplæring i samisk som førstespråk etter tabell 2, skal ha 1238 timer opplæring i faget. For elever som har opplæring både i tegnspråk og samisk som førstespråk, gis skoleeier myndighet til å omdisponere inntil 5 prosent fra andre fag til samisk. Dette kommer i tillegg til den generelle fleksibiliteten på 5 prosent (se punkt 2.1.1). I tillegg skal 222 timer fra fremmedspråk brukes til opplæring i samisk. Til sammen utgjør dette 1082 timer. For å oppfylle timetallet til samisk som førstespråk, bør elever med samisk få tilbud om timer i tillegg til ordinært timetall. Skoleeier har ansvar for å organisere tilbudet. Tilrettelegging av tid skal drøftes med eleven og foreldrene.

¹¹ Læreplanen i norsk for hørselshemmede har ikke kompetansemål i sidemål.

3. **VIDEREGÅENDE OPPLÆRING**

3.1 **Tilbudsstruktur**

«Den videregående opplæringa skal føre fram til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller grunnkompetanse» (opplæringsloven § 3-3).

Grunnkompetanse betyr i denne sammenheng all opplæring som ikke fører til full studie- eller yrkeskompetanse. Den videregående opplæringen er organisert i studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram.

Det er 5 studieforberedende utdanningsprogram:

- Utdanningsprogram for studiespesialisering med og uten formgivingsfag
- Utdanningsprogram for idrettsfag
- Utdanningsprogram for musikk, dans og drama
- Utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur
- Utdanningsprogram for medier og kommunikasjon

Det er 8 yrkesfaglige utdanningsprogram:

- utdanningsprogram for bygg- og anleggsteknikk
- Utdanningsprogram for design og håndverk
- Utdanningsprogram for elektrofag
- Utdanningsprogram for helse- og oppvekstfag
- Utdanningsprogram for naturbruk
- Utdanningsprogram for restaurant- og matfag
- Utdanningsprogram for service og samferdsel
- Utdanningsprogram for teknikk og industriell produksjon

Opplæringen i skole omfatter normalt videregående trinn 1 (Vg1), videregående trinn 2 (Vg2) og videregående trinn 3 (Vg3). Hvert trinn skal normalt ha en lengde på ett skoleår.

Fagopplæringen omfatter normalt to års opplæring i skole (Vg1 og Vg2) og ett års opplæring (Vg3) fordelt over to års læretid i bedrift (hovedmodellen). Det finnes imidlertid utdanningsløp som avviker fra hovedmodellen, se punktene 3.4.3, 3.4.4, 3.4.5 og 3.5.

Tilbudsstrukturen (vedlegg 2) viser den fastsatte inndelingen av utdanningsprogrammene i årstrinn og programområder for Vg1, Vg2, Vg3 / opplæring i bedrift. Noen programområder på Vg2 har, i tillegg til inntak fra Vg1 i eget utdanningsprogram, også inntak fra Vg1 i andre utdanningsprogram. Dette kalles kryssløp. Gyldige kryssløp framgår av vedlegg 2.

For å få vitnemål som gir studie- eller yrkeskompetanse, må kandidaten ha fullført og bestått ett av løpene i vedlegg 2 (Vg1, Vg2, Vg3 / opplæring i bedrift), med kravene til fagsammensetning og timeomfang.

Alle timetall i teksten og i tabellene er minstetimetall som elevene har rett til å få og som skoleeier må tilby. Skoleeiere står fritt til å tilby flere timer.

Fellesfag, felles programfag og programfag

Fellesfag er obligatoriske fag på yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogrammer. Kravet til fellesfag er mer omfattende på studieforberedende utdanningsprogram enn på yrkesfaglige utdanningsprogram.

Felles programfag er fag som er obligatoriske på et gitt utdanningsprogram. Alle utdanningsprogrammene, med unntak av utdanningsprogram for studiespesialisering uten formgivingsfag, har felles programfag. Programfag er fag som tilhører bestemte utdanningsprogram og som elevene kan velge.

Fagene er nærmere beskrevet under hvert utdanningsprogram.

3.1.1 *Endringer i utdanningsprogrammene fra og med skoleåret 2017-2018*

Utdanningsprogram for medier og kommunikasjon

Fra og med skoleåret 2016-2017 er utdanningsprogram for medier og kommunikasjon et studieforbereende utdanningsprogram på Vg1. Innføringen er trinnvis. For skoleåret 2017-2018 er det studieforbereende utdanningsprogrammet medier og kommunikasjon et tilbud for Vg1 og Vg2, for skoleåret 2018-2019 vil det være et tilbud for Vg1, Vg2 og Vg3.

Utdanningsprogram for medier og kommunikasjon på yrkesfaglige utdanningsprogram vil avvikles trinnvis. For skoleåret 2017-2018 er det et tilbud kun for Vg3. Fra og med skoleåret 2018-2019 er dette utdanningsprogrammet avviklet på yrkesfaglig utdanningsprogram.

Yrkesfagene i dagens utdanningsprogram for medier og kommunikasjon; fotograf, mediegrafiker og mediedesigner inngår fortsatt i tilbudsstrukturen, men er flyttet til utdanningsprogram for design og håndverk.

Utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur og programområde for formgivingsfag

Fra og med skoleåret 2016-2017 er programområde for formgivingsfag omgjort til et eget studieforbereende utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur for elever på Vg1. Innføringen er trinnvis. Skoleåret 2017-2018 er det studieforbereende utdanningsprogrammet kunst, design og arkitektur et tilbud for Vg1 og Vg2. Skoleåret 2018-2019 vil det være et tilbud for Vg1, Vg2 og Vg3.

Programområde for formgivingsfag vil bli avviklet trinnvis. Skoleåret 2017-2018 er det et tilbud kun til Vg3. Fra og med skoleåret 2018-2019 er dette utdanningsprogrammet ikke lenger en del av utdanningsprogram for studiespesialisering.

3.2 Generelle regler for videregående opplæring

Fleksibilitet i fag- og timefordelingen

Skoleeier kan legge fag på andre trinn enn det som framgår av tabellene 4, 7, 9, 11, 15, 17, 19 og 29. Når fag flyttes mellom trinn, skal progresjonen i faget vektlegges. Fag må tas i den rekkefølgen som framgår av læreplanen. Det er bare anledning til å flytte hele fag mellom trinn.

Skoleeier må vedta en lokal forskrift som beskriver den alternative fag- og timefordelingen ved det aktuelle utdanningsprogrammet.

Utdanningsdirektoratet har publisert en veiledning til ordningen.

Forskrift til opplæringsloven § 1-3 tredje ledd.

Lenke til veiledningen:

<http://www.udir.no/Regelverk/Finn-regelverk-for-opplaring/Finn-regelverk-etter-tema/innhold-i-opplaringen/veiledning-fleksibilitet-i-fag--og-timefordeling/>

Godkjenning av opplæring i utlandet tilsvarende Vg1 og/eller Vg2 i Norge.

Ordningen omfatter både yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogrammer.

En elev som tidligere har bestått et fag som er det samme faget, eller som er likeverdig eller mer omfattende enn et fag etter læreplanverket, skal få godkjent dette faget som bestått etter læreplanverket. Det er det samme om faget er tatt i Norge eller i utlandet. Eleven må søke rektor om slik godkjenning.

En elev som har gjennomført og bestått et opplæringsår i utlandet på nivå med norsk Vg1 og/eller Vg2, kan søke fylkeskommunen om å få denne opplæringen godkjent som en del av norsk videregående opplæring.

I begge tilfeller gjelder at eleven må legge frem den nødvendige dokumentasjonen.

Lenke til rundskrivet:

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Vitnemal/Udir-6-2012/>

Forskrift til opplæringsloven § 1-16.

3.3 Studieforberedende utdanningsprogram

Her finner du bestemmelser om krav til fellesfag og programfag. Vi gjør også greie for bestemmelsene som gjelder for

- Elever som har rett til opplæring i samisk (opplæringsloven § 6-3)
- Elever som har rett til opplæring i tegnspråk (opplæringsloven § 3-9)

Hovedbestemmelsene om innhold og omfang i de studieforberedende utdanningsprogrammene går fram av kapittel 3 i opplæringsloven og kapittel 1 i forskrift til opplæringsloven.

Generelle bestemmelser for studieforberedende utdanningsprogram

Tilrettelagt treårig løp for elever fra språklige minoriteter

Elever fra språklige minoriteter kan bruke inntil 280 timer til styrking av den ordinære opplæringen i norsk og engelsk. Disse timene kommer i stedet for 280 timer som i den ordinære fag- og timefordelingen skal brukes til valg av programfag i de studieforberedende utdanningsprogrammene. Timetallet til styrket opplæring i norsk og engelsk kan fordeles over tre år.

Vilkåret for at en elev kan gis anledning til en slik omdisponering av timer fra programfag, er at eleven (ved inntaket) fylte de generelle vilkårene for inntak til videregående opplæring i opplæringsloven § 3-1, og at vedkommende i tillegg har

- Mangelfull norsk grunnskoleopplæring på grunn av få års opphold i landet
- En språk- og kulturbakgrunn som er fjern fra den norske og som medfører behov for særlig tilrettelegging ut fra dette
- Forutsetninger for å kunne ta videregående opplæring og oppnå studiekompetanse på tre år ut fra denne tilretteleggingen

I tillegg kan disse elevene, dersom det er aktuelt:

- Få opplæring etter læreplan i norsk for elever med kort botid i Norge (jf. punkt 1.5)
- Nytte den privatistordningen som er gjort greie for under fellesfaget fremmedspråk
- Om nødvendig få opplæring etter læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter (jf. Punkt 1.5)

Opplæringsloven § 3-12.

3.3.1 **Fellesfag**

3.3.1.1 **Norsk**

Opplæringen i norsk skal følge ordinær læreplan hvis ikke annet er bestemt. I forskrift til opplæringsloven er det fastsatt hvem som er unntatt fra *opplæring* i norsk sidemål, og hvem som er fritatt fra *vurdering* i skriftlig sidemål.

3.3.1.2 **Engelsk**

Opplæringen skal følge læreplanen i fellesfaget engelsk. For elever som har rett til opplæring i eller på tegnspråk er det en egen læreplan i engelsk.

Opplæringsloven § 3-9.

3.3.1.3 **Fremmedspråk**

Opplæringen skal følge læreplanen i fellesfaget fremmedspråk. Læreplanen i fremmedspråk gjelder for alle fremmedspråk bortsett fra engelsk, svensk og dansk. Nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk, finsk eller tegnspråk kan være fremmedspråk for de som ikke har samme språk som første- eller andrespråk.

Utdanningsdirektoratet har fastsatt at det i videregående opplæring kan gis opplæring i følgende 40 språk: albansk, amharisk, arabisk, bosnisk, dari, estisk, filipino, finsk, fransk, hebraisk, hindi, islandsk, italiensk, japansk, kantonesisk, kinesisk (tidligere navn mandarin), koreansk, kurdisk (sorani), latvisk, litauisk, lulesamisk, nederlandsk, nordsamisk, oromo, panjabi, pashto, persisk, polsk, portugisisk, russisk, somali, spansk, sørsamisk, tamil, tegnspråk, tigrinja, tyrkisk, tysk, urdu og vietnamesisk. Disse språkene vil følge gjeldende ordning for vurdering i fremmedspråk med sentralt gitt skriftlig eksamen og lokalt gitt muntlig eksamen både for elever og privatister. Se også omtale av privatistordning i fremmedspråk.

Dersom et språk må fjernes fra eksamenstilbudet, vil det være overgangsordninger.

Med fremmedspråk i grunnskolen

Elever som har hatt nivå I i et fremmedspråk i grunnskolen og fortsetter med opplæring i det samme språket, skal ha opplæring etter læreplanens nivå II. Elever som har hatt nivå I i et fremmedspråk i grunnskolen, men velger et nytt fremmedspråk i videregående opplæring, skal ha opplæring etter læreplanens nivå I i det nye fremmedspråket.

Uten fremmedspråk i grunnskolen

Elever som ikke er unntatt fra kravet til fremmedspråk, og som ikke har hatt opplæring i andre fremmedspråk enn engelsk i grunnskolen, må velge ett fremmedspråk i tillegg til engelsk i videregående opplæring. Disse elevene skal i tillegg til 113 timer på Vg1 og 112 timer på Vg2 ha 140 timer i fremmedspråket på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Se egne kolonner i tabell 4, 7, 9, 11, 15 og 17.

Privatistordning

Elever som ønsker det kan i stedet for å følge opplæringen i fremmedspråk, oppfylle kravet om fremmedspråk ved å ta eksamen som privatist i ett av språkene som eleven ikke får tilbud om opplæring i. Det er bare privatisteksamen for de språkene Utdanningsdirektoratet har fastsatt at det kan gis opplæring i.

En elev som har en standpunktkarakter i fellesfaget fremmedspråk og som går opp til privatisteksamen i det samme fremmedspråket, vil få det timetallet i fellesfaget fremmedspråk som vedkommende hadde som elev. Hvis vedkommende hadde fellesfaget fremmedspråk i tre år (I + II), er omfanget 365 timer. Dette skal påføres kompetansebeviset/vitnemålet sammen med karakteren for privatisteksamen.

En vanlig privatisteksamen i fellesfaget fremmedspråk på nivå II gir kun en uttelling på 225 timer. Det betyr at en elev som ikke har fått vurdering i fellesfaget fremmedspråk og som går opp til privatisteksamen, kun får et omfang på 225 timer på vitnemålet/kompetansebeviset.

3.3.1.4 *Matematikk*

På studieforberedende utdanningsprogram er det obligatorisk med matematikk på Vg1 og Vg2.

Fra og med skoleåret 2016-2017 er teoretisk matematikk (2T og 2T-Y) ikke lenger en del av fagtilbudet i matematikk for elever. Siste privatisteksamen i matematikk 2T og matematikk 2T-Y er høsten 2017.

På Vg1 skal alle elever ha fellesfag matematikk på 140 timer. De kan velge mellom to ulike fag; praktisk matematikk (1P) eller teoretisk matematikk (1T).

På Vg2 skal eleven velge ett matematikkfag. De kan velge mellom tre ulike fag:

- Praktisk matematikk (2P), 84 timer
- Samfunnsfaglig programfag i matematikk (S1), 140 timer
- Realfaglig programfag i matematikk (R1), 140 timer

For å få vitnemål må eleven ha minimum 224 timer matematikk som skal omfatte 140 timer fellesfag i matematikk 1T/1P på Vg1 og i tillegg enten 84 timer fellesfag i matematikk 2P på Vg2 eller programfag i matematikk R1/S1.

Erstatningsfag for elever som ikke velger fellesfag i matematikk på Vg2 (2P)
Elever som velger ett av programfagene i matematikk (R1 eller S1) på Vg2 i stedet for fellesfaget matematikk 2P, må ta ett ekstra programfag på minst 84 timer for å oppfylle kravet til minstetimetall over tre år, se tabell 4, 7, 9, 11, 15 og 17. Dette programfaget kan enten være 84 timer programfag i matematikk, geofag eller teknologi og forskningslære (fagnavn merket X i tabell 5) eller et ordinært programfag på 140 timer fra studieforberedende utdanningsprogram.

3.3.1.5 *Elever med opplæring i samisk, elever med opplæring i tegnspråk og elever med opplæring i finsk som andrespråk*

Elever med samisk som første- eller andrespråk

- For elever som har rett til opplæring i samisk (opplæringsloven § 6-3), er det utarbeidet egne læreplaner i samisk som første- og andrespråk. Opplæring i samisk som førstespråk skal normalt kombineres med opplæring i norsk etter læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elever som ønsker det, kan likevel få opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk, men da med rett til fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.
- Opplæring i samisk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan i norsk, men med rett til fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.
- Elever som ikke har hatt opplæring i samisk i grunnskolen, kan velge opplæring i samisk i videregående. Disse elevene kan bruke 140 timer valgfritt programfag til samisk. Dette gjelder bare elever som velger samisk som andrespråk - samisk 4. Samisk 4 er et tilbud for nybegynnere i samisk i videregående opplæring som ikke har hatt samisk i grunnskolen.

Se for øvrig eget oppsett for samisk fag- og timefordeling i tabell 4, 7, 9, 11, 15 og 17.

Elever med norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede

For elever som har rett til opplæring i tegnspråk (opplæringsloven § 3-9), er det egne læreplaner i norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede. Normalt skal opplæringen etter læreplanen i norsk tegnspråk kombineres med opplæring etter læreplanen i norsk for hørselshemmede. Elever som ønsker det, kan få opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk, men med fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål. Se for øvrig egen fag- og timefordeling for hørselshemmede i tabell 4, 7, 9, 11, 15 og 17.

Elever med finsk som andrespråk

Det er en egen læreplan i finsk som andrespråk. Opplæring i finsk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan i norsk, men med rett til fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

Unntak fra kravet om fremmedspråk

Noen elever er unntatt fra kravet om fremmedspråk. Dette gjelder elever som får opplæring etter læreplaner i:

- Samisk som første- eller andrespråk
- Finsk som andrespråk
- Norsk tegnspråk

Elever som har opplæring etter én av disse læreplanene, men som likevel ønsker fremmedspråk, må ta dette utenfor timerammen.

Forskrift til opplæringsloven § 1-10 andre ledd.

Særsilt for elever med opplæring i samisk som velger fremmedspråk

Elever med opplæring i samisk er fritatt fra opplæring i fremmedspråk. Elever som likevel velger fremmedspråk i videregående opplæring uten å ha hatt faget i grunnskolen, skal ha 225 timer fremmedspråk eller nivå 1. For å få timer til fremmedspråk brukes 140 timer fra valgfritt programfag, og de øvrige timene (85 timer) tas som tilleggstimer. Kravet til fordypning innenfor studiespesialiserende utdanningsprogram opprettholdes, se punkt 3.3.2.1

3.3.2 Utdanningsprogram for studiespesialisering

Utdanningsprogram for studiespesialisering er inndelt i tre programområder på Vg2 og Vg3:

- Programområde for realfag
- Programområde for språk, samfunnsfag og økonomi
- Programområde for formgivning

Fra og med skoleåret 2016- 2017 er programområde for formgivingsfag omgjort til et eget studieforbereende utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur, se punkt 3.3.5.

Tabell 4 Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for studiespesialisering, programområde for realfag og språk, samfunnsfag og økonomi

Omfang i timer	Vg1				Vg2				Vg3					Totalt over 3 år				
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	Ordinær	Med formgiv. Vg1 ¹²	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Med formg Vg1	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.sk	Med formgiv. Vg1	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Med formgiv. Vg1	Samisk	Hørselhemmede
Religion og etikk									84	84	84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113	113			112	112			168	168	168			393	393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹			103				103					103					309	
Andrespråknorsk/samisk/finsk ¹			103				103					103					309	
Norsk for hørselhemmede ¹				113				112					168					393
Norsk tegnspråk ¹				75				75					75					225
Matematikk ¹	140	140	140	140	84	84	84	84						224	224	224	224	224
Naturfag	140	140	140	140										140	140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140	140										140	140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113	113			112	112				140				225	365	225		
Samfunnsfag	84		84	84		84								84	84	84	84	84
Geografi	56		56	56		56								56	56	56	56	56
Historie					56	56	56	56	113	113	113	113	113	169	169	169	169	169
Kroppøving	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	168	168	168	168	168
Sum fellesfag	842	702	822	804	420	560	402	383	421	561	421	459	496	1683	1823	1683	1683	1683
Programfag fra eget programområde ¹ (fordypning)					280	280	280	280	280	280	280	280	280	560	560	560	560	560
Felles programfag fra Vg1 formgivingsfag		140														140		
Programfag fra studieforb. utdanningsprogram		140			140		140	140	140		140	140	140	280	140	280	280	280
Totalt omfang	842	982	822	804	840	840	822	803	841	841	841	879	916	2523	2523	2663	2523	2523

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene og fordypning i punkt 3.3.1 og 3.3.2.1.¹² Vg1 programområde for formgivning er avviklet fra 1.8.2016

3.3.2.1 ***Programområdene for realfag og for språk, samfunnsfag og økonomi***

Elevene skal ordinært ha totalt 2 523 timer over tre år. Det framgår av fag- og timefordelingen i tabell 4 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 4 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene for fellesfag og programfag.

I tabell 4 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 5, 9 og 14), egne kolonner for elever som har hatt programområde for formgivning på Vg1, og er tatt inn til programområde for realfag eller for språk, samfunnsfag og økonomi på Vg2 og Vg3 (kolonne 2, 6, 11 og 16)

- ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen (kolonne 10 og 15)
- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 3, 7, 12 og 17)
- har norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede (kolonne 4, 8, 13 og 18)

Krav til fagsammensetning

Fellesfag

Elevene i programområdene for realfag og for språk, samfunnsfag og økonomi skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 4 under fellesfag, ordinært totalt 1683 timer over tre år.

Programfag

Elevene i programområdene for realfag og for språk, samfunnsfag og økonomi skal ordinært i løpet av tre år ha 840 timer programfag.

I noen læreplaner står det at et programfag bygger på et annet programfag. Det betyr at eleven bør ha den faglige kompetansen som beskrives i læreplanen for å starte med faget på et høyere nivå. En elev kan likevel ta programfaget på høyere nivå uten å ha tatt faget på lavere nivå dersom rektors vurdering er at eleven har tilstrekkelig kompetanse.

Krav til fordypning, programfag fra eget programområde

Minst 560 av de 840 timene skal nyttes til programfag fra eget programområde. Elevene skal ta to programfag à 140 timer fra hvert av to fagområder innen eget programområde (fordypning). Elever kan velge fordypning i to ulike fremmedspråk selv om de ligger innenfor samme fagområde.

Hvilke programfag som inngår i hvert av programområdene, går fram av tabellene 5 og 6.

Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram

280 av de 840 timene skal nyttes til to valgfrie programfag à 140 timer fra eget programområde eller fra andre programområder innen utdanningsprogrammene for studiespesialisering, idrettsfag, musikk, dans og drama, medier og kommunikasjon og kunst, design og arkitektur.

*Tilpassede ordninger*Uten fremmedspråk i grunnskolen

Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til å ha fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at antall timer til programfag blir tilsvarende redusert med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 823 timer fellesfag, 560 timer programfag fra eget programområde og 140 timer til valg av programfag fra studieforbereende utdanningsprogram, totalt 2 523 timer over tre år. Se tabell 4 (kolonne 11).

Med formgivingsfag på Vg1

Elever som har hatt 982 timer og formgivingsfag på Vg1, har ikke hatt fellesfagene samfunnsfag og geografi. De skal ha disse fagene på Vg2. Timene til dette kommer i stedet for 140 timer som i den ordinære fag- og timefordelingen skal brukes til valg av programfag. Til sammen skal disse elevene ha 1 683 timer fellesfag, 560 timer programfag fra eget programområde, 140 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforbereende utdanningsprogram, totalt 2 663 timer, se tabell 4 (kolonne 16).

Programfag som inngår i det enkelte programområde*Programfag i programområde for realfag*

Tabell 5 viser programfagene som inngår i programområde for realfag. Hvert fagområde består av to eller flere programfag.

Tabell 5 Programfag i programområde for realfag

Fagområde	Programfag	Timer
Biologi		
	Biologi 1	140
	Biologi 2	140
Fysikk		
	Fysikk 1	140
	Fysikk 2 (bygger på fysikk 1)	140
Geofag		
	Geofag X	84
	Geofag 1	140
	Geofag 2	140
Informasjonsteknologi		
	Informasjonsteknologi 1	140
	Informasjonsteknologi 2	140
Kjemi		
	Kjemi 1	140
	Kjemi 2 (bygger på kjemi 1)	140
Matematikk		
	Matematikk X	84
	Matematikk R1, realfaglig matematikk 1	140
	Matematikk R2, realfaglig matematikk 2 (bygger på matematikk R1)	140
	Matematikk S1, samfunnsfaglig matematikk 1	140
	Matematikk S2, samfunnsfaglig matematikk 2 (bygger på matematikk S1)	140
Teknologi og forskningslære		
	Teknologi og forskningslære X	84
	Teknologi og forskningslære 1	140
	Teknologi og forskningslære 2	140

Matematikk S (for samfunnsfag) og R (for realfag)

Det er ikke anledning til å kombinere programfag matematikk S1 med programfag matematikk R2 eller programfag matematikk R1 med programfag matematikk S2. Det er heller ikke anledning til å føre både matematikk S og matematikk R på samme vitnemål.

Særskilt om programfagene

Geofag X og teknologi og forskningslære X inneholder noen av de samme kompetansemålene som geofag 1 og teknologi og forskningslære 1. Det vil derfor ikke være anledning til å føre X-varianten i disse to fagene på samme vitnemål som de respektive 140 timers programfagene. Matematikk X er et eget programfag og inneholder ikke kompetansemål fra de andre programfagene i matematikk. Matematikk X kan derfor stå på samme vitnemål som andre programfag i matematikk (R1/R2 eller S1/S2).

Programfag i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi

Tabell 6 viser programfagene som inngår i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi. Et fagområde består av flere programfag.

Tabell 6 Programfag i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi

Fagområde	Programfag	Timer
Antikkens språk og kultur		
	Antikkens kultur	140
	Gresk 1	140
	Gresk 2 (bygger på gresk 1)	140
	Latin 1	140
	Latin 2 (bygger på latin 1)	140
Engelsk		
	Internasjonal engelsk	140
	Samfunnsfaglig engelsk (bygger på internasjonal engelsk)	140
	Engelskspråklig litteratur og kultur (bygger på internasjonal engelsk)	140
Entreprenørskap og bedriftsutvikling		
	Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1	140
	Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2	140
Fremmedspråk		
	Fremmedspråk I	140
	Fremmedspråk II (bygger på fremmedspråk I)	140
	Fremmedspråk III (bygger på fremmedspråk II)	140

Tabell 6 Programfag i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi (fortsatt)

Fagområde	Programfag	Timer
Historie og filosofi		
	Historie og filosofi 1	140
	Historie og filosofi 2 (bygger på historie og filosofi 1)	140
Kommunikasjon og kultur		
	Kommunikasjon og kultur 1	140
	Kommunikasjon og kultur 2 (bygger på kommunikasjon og kultur 1)	140
	Kommunikasjon og kultur 3 (bygger på kommunikasjon og kultur 1)	140
Markedsføring og ledelse		
	Markedsføring og ledelse 1	140
	Markedsføring og ledelse 2 (bygger på markedsføring og ledelse 1)	140
Medie- og informasjonskunnskap		
	Medie- og informasjonskunnskap 1	140
	Medie- og informasjonskunnskap 2 (bygger på medie- og informasjonskunnskap 1)	140
Næringslivsøkonomi		
	Økonomistyring	140
	Økonomi og ledelse (bygger på økonomistyring)	140
Politikk, individ og samfunn		
	Sosialkunnskap	140
	Samfunnsgeografi	140
	Sosiologi og sosialantropologi	140
	Politikk og menneskerettigheter	140
Psykologi		
	Psykologi 1	140
	Psykologi 2	140
Reiseliv og språk		
	Reiseliv og språk 1	140
	Reiseliv og språk 2 (bygger på reiseliv og språk 1)	140
Rettslære		
	Rettslære 1	140
	Rettslære 2	140
Samfunnsøkonomi		
	Samfunnsøkonomi 1	140
	Samfunnsøkonomi 2 (bygger på samfunnsøkonomi 1)	140
Samisk historie og samfunn		
	Samisk historie og samfunn 1	140
	Samisk historie og samfunn 2 (bygger på samisk historie og samfunn 1)	140

Programfag i flere fremmedspråk

To ulike fremmedspråk regnes som to ulike programfag og kan inngå i kravet til fordypning.

Særskilt for elever som velger fremmedspråk som programfag nivå III

Elever som tar fellesfaget fremmedspråk II kan ta 140 timer fremmedspråk III som programfag innen det samme språket, og la dette telle som ett av to fordypningsfag innenfor programområdet. I tillegg til de to fordypningsfagene, må disse elevene ta ett programfag til fra eget programområde. Til sammen utgjør dette 560 timer programfag innen eget programområde.

Eksempler på godkjente fagsammensetninger:

- Programfag fransk III med 140 timer i tillegg til fellesfaget fransk II, pluss fordypning i programfaget rettslære med 140+140 timer, og kommunikasjon og kultur 1 med 140 timer, til sammen 560 timer programfag fra eget programområde. I tillegg må det inngå to valgfrie programfag innenfor studieforberedende utdanningsprogram.
- Programfag tysk III med 140 timer i tillegg til fellesfaget tysk II, pluss kommunikasjon og kultur 1, 2 og 3 med 140+140+140 timer, til sammen 560 timer programfag fra eget programområde. I tillegg må det inngå to valgfrie programfag innenfor studieforberedende utdanningsprogram.

3.3.2.2 *Programområde for formgivingsfag for Vg3*

Som følge av innføringen av studieforberedende utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur vil programområde for formgivingsfag bli avvirket trinnvis. Skoleåret 2017-2018 er det et tilbud kun til Vg3. Fra og med skoleåret 2018-2019 er dette programområdet ikke lenger en del av utdanningsprogram for studiespesialisering.

Skoleåret 2017-2018 er det studieforberedende utdanningsprogrammet kunst, design og arkitektur et tilbud for Vg1 og Vg2. Skoleåret 2018-2019 vil det være et tilbud for Vg1, Vg2 og Vg3.

Elevene på programområde for formgivingsfag skal ordinært ha totalt 2 943 timer over tre år. Det framgår av fag- og timefordelingen i tabell 7 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 7 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene for fellesfag og programfag.

I tabell 7 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 5, 9 og 14), egne kolonner for elever som

- ikke har hatt formgivingsfag på Vg1, men er tatt inn til programområde for formgivingsfag på Vg2 og Vg3 (kolonne 2, 6, 10 og 15).
- ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen (kolonne 11 og 16).
- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 3, 7, 12 og 17).
- har norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede (kolonne 4, 8, 13 og 18).

Tabell 7 Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for studiespesialisering, programområde for formgivingsfag

Omfang i timer	Vg1 ¹³				Vg2 ¹⁴				Vg3					Totalt over 3 år				
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	Ordinær	Uten formgiv. Vg1	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten formgiv. Vg1	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten formgiv. Vg1	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten formgiv. Vg1	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede
Religion og etikk									84	84	84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113	113			112	112			168	168	168			393	393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹			103				103					103					309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹			103				103					103					309	
Norsk for hørselhemmede ¹				113				112					168					393
Norsk tegnspråk ¹				75				75					75					225
Matematikk ¹	140	140	140	140	84	84	84	84						224	224	224	224	224
Naturfag	140	140	140	140										140	140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140	140										140	140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113	113			112	112					140			225	225	365		
Samfunnsfag		84			84		84	84						84	84	84	84	84
Geografi		56			56		56	56						56	56	56	56	56
Historie					56	56	56	56	113	113	113	113	113	169	169	169	169	169
Kroppsøving	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	168	168	168	168	168
Sum fellesfag	702	842	682	664	560	420	542	523	421	421	561	459	496	1683	1683	1823	1683	1683
Felles programfag fra eget programområde	140		140	140	280	420	280	280	420	420	420	420	420	840	840	840	840	840

¹³ Vg1 formgivingsfag er avviklet fra og med skoleåret 2016-2017.¹⁴ Vg2 formgivingsfag er avviklet fra og med skoleåret 2017-2018.

Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram	140		140	140	140	140	140	140	140	140		140	140	420	280	280	420	420
Totalt omfang	982	842	962	944	980	980	962	943	981	981	981	1019	1056	2943	2803	2943	2943	2943

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1 og 3.2.2.2.

Krav til fagsammensetning

Fellesfag

Elevene i programområde for formgivingsfag skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 7 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 1 683 timer over tre år. I det ordinære løpet innen dette programområdet er samfunnsfag og geografi lagt til Vg2.

Programfag

Elevene i programområde for formgivingsfag skal i løpet av tre år ha 1 260 timer programfag.

- *Felles programfag fra eget programområde*
840 av de 1 260 timene skal nyttes til felles programfag fra eget programområde. De felles programfagene går fram av tabell 8.
- *Valgfrie programfag fra studieforberedende utdanningsprogram*
420 av de 1 260 timene ovenfor skal nyttes til å velge programfag enten fra eget programområde (se tabell 8) eller fra andre programområder innen de fem studieforberedende utdanningsprogrammene. Elevene skal ha tre programfag á 140 timer.

Tilpassede ordninger

Uten fremmedspråk i grunnskolen

Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til å ha fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 823 timer fellesfag, 840 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, totalt 2 943 timer over tre år. Se tabell 7 (kolonne 16).

Uten formgivningsfag på Vg1

For elever som har hatt 842 og ikke 982 timer på Vg1 i utdanningsprogram for studiespesialisering, er kravet til totalt timetall over tre år 2 803 (tabell 7, kolonne 15). Disse elevene har hatt samfunnsfag og geografi på Vg1, og skal derfor i stedet ha 140 timer ekstra felles programfag på Vg2 (tabell 7, kolonne 6). Til sammen skal disse elevene ha 1 683 timer fellesfag, 840 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, se tabell 7 (kolonne 15).

Programfag som inngår i programområde for formgivingsfag

Tabell 8 viser hvilke programfag som inngår i programområde for formgivingsfag. Hvert fagområde består av flere programfag.

Tabell 8 Programfag i programområde for formgivingsfag

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i formgivingsfag		
Design og arkitektur		
	Design og arkitektur 1	140
	Design og arkitektur 2 (bygger på design og arkitektur 1)	140
	Design og arkitektur 3 (bygger på design og arkitektur 2)	140

Visuelle kunstfag		
	Visuelle kunstfag 1	140
	Visuelle kunstfag 2 (bygger på visuelle kunstfag 1)	140
	Visuelle kunstfag 3 (bygger på visuelle kunstfag 2)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for formgivingsfag		
	Samisk visuell kultur	140
	Scenografi og kostyme	140
	Trykk og foto	140
	Visuell kultur og samfunn	140

3.3.3 *Utdanningsprogram for idrettsfag*

Elevene skal totalt ha 2 943 timer over tre år. Det fremgår av fag- og timefordelingen i tabell 9 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 9 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene som fellesfag og programfag.

I tabell 9 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 4, 7 og 11), egne kolonner for elever som

- ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen (kolonne 8 og 12).
- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 2, 5, 9 og 13).
- har norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede (kolonne 3, 6, 10 og 14).

Tabell 9 Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for idrettsfag

Omfang i timer	Vg1			Vg2			Vg3				Totalt over 3 år			
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede
Religion og etikk							84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113			112			168	168			393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹		103			103				103				309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		103			103				103				309	
Norsk for hørselshemmede ¹			113			112				168				393
Norsk tegnspråk ¹			75			75				75				225
Matematikk ¹	140	140	140	84	84	84					224	224	224	224
Naturfag	140	140	140								140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140								140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113			112				140			225	365		
Samfunnsfag				84	84	84					84	84	84	84
Geografi				56	56	56					56	56	56	56
Historie				56	56	56	113	113	113	113	169	169	169	169
Sum fellesfag	646	626	608	504	486	467	365	505	403	440	1515	1655	1515	1515
Felles programfag fra eget utdanningsprogram ¹	196	196	196	336	336	336	476	476	476	476	1008	1008	1008	1008
Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram ¹	140	140	140	140	140	140	140		140	140	420	280	420	420
Totalt omfang	982	962	944	980	962	943	981	981	1019	1056	2943	2943	2943	2943

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1 og 3.3.3.

Krav til fagsammensetning***Fellesfag***

Elevene i utdanningsprogram for idrettsfag skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 9 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 1 515 timer over tre år.

Programfag

Elevene i utdanningsprogram for idrettsfag skal ordinært i løpet av tre år ha 1 428 timer programfag.

- ***Felles programfag fra eget utdanningsprogram***
1 008 av de 1 428 timene skal nyttes til felles programfag fra eget utdanningsprogram. De felles programfagene går fram av tabell 10.
- ***Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram***
420 av de 1 428 timene skal nyttes til programfag enten fra eget utdanningsprogram (se tabell 10) eller fra programområdene innen de fire andre studieforberedende utdanningsprogrammene. Elevene skal ha tre programfag á 140 timer.

Matematikk som fellesfag og programfag

Det vises til punkt 3.3.1.4.

Tilpasset ordning uten fremmedspråk i grunnskolen

Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 655 timer fellesfag, 1 008 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, totalt 2 943 timer over tre år. Se tabell 9 (kolonne 12).

Programfag som inngår i utdanningsprogram for idrettsfag

Tabell 10 viser hvilke programfag som inngår i utdanningsprogram for idrettsfag. De fleste fagområdene består av to eller flere programfag.

Tabell 10 Programfag i utdanningsprogram for idrettsfag

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i idrettsfag		
Aktivitetslære		
	Aktivitetslære 1	140
	Aktivitetslære 2 (bygger på aktivitetslære 1)	140
	Aktivitetslære 3 (bygger på aktivitetslære 2)	140
Idrett og samfunn		
	Idrett og samfunn Vg2	56
	Idrett og samfunn Vg3	84
Treningsledelse		
	Treningsledelse 1	56
	Treningsledelse 2 + 3 (bygger på treningsledelse 1)	112
Treningslære		
	Treningslære 1-Vg1	56
	Treningslære 1-Vg2	84
	Treningslære 2 (bygger på treningslære 1)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for idrettsfag		
Breddeidrett		
	Breddeidrett 1	140
	Breddeidrett 2 (bygger på breddeidrett 1)	140
	Breddeidrett 3 (bygger på breddeidrett 2)	140
Friluftsliv		
	Friluftsliv 1	140
	Friluftsliv 2 (bygger på friluftsliv 1)	140
Lederutvikling		
	Lederutvikling 1	140
	Lederutvikling 2 (bygger på lederutvikling 1)	140
Toppidrett		
	Toppidrett 1	140
	Toppidrett 2 (bygger på toppidrett 1)	140
	Toppidrett 3 (bygger på toppidrett 2)	140

3.3.4 ***Utdanningsprogram for musikk, dans og drama***

Utdanningsprogram for musikk, dans og drama har felles Vg1 og er inndelt i tre programområder på Vg2 og Vg3:

- Programområde for musikk
- Programområde for dans
- Programområde for drama

Elevene har etter fullført Vg1 rett til inntak til ett av programområdene på Vg2 uavhengig av hvilke programfag som er valgt innenfor de 196 timene til valg elevene har på Vg1. Kravet til timetall og sammensetning av fag over tre år er tilpasset dette.

Elevene skal totalt ha 2 943 timer over tre år. Det fremgår av fag- og timefordelingen i tabell 11 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 11 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene for fellesfag og programfag.

I tabell 11 er det, i tillegg til de kolonner som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 4, 7 og 11), egne kolonner for elever som

- ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen (kolonne 8 og 12).
- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 2, 5, 9 og 13).
- har norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede (kolonne 3, 6, 10 og 14).

Tabell 11 Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for musikk, dans og drama

Omfang i timer	Vg1			Vg2			Vg3				Totalt over 3 år			
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede
Religion og etikk							84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113			112			168	168			393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹		103			103				103				309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		103			103				103				309	
Norsk for hørselshemmede ¹			113			112				168				393
Norsk tegnspråk ¹			75			75				75				225
Matematikk ¹	140	140	140	84	84	84					224	224	224	224
Naturfag	140	140	140								140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140								140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113			112				140			225	365		
Samfunnsfag				84	84	84					84	84	84	84
Geografi				56	56	56					56	56	56	56
Historie				56	56	56	113	113	113	113	169	169	169	169
Sum fellesfag	646	626	608	504	486	467	365	505	403	440	1515	1655	1515	1515
Felles programfag fra eget programområde ¹	140	140	140	336	336	336	476	476	476	476	952	952	952	952
Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram ¹	196	196	196	140	140	140	140		140	140	476	336	476	476
Totalt omfang	982	962	944	980	962	943	981	981	1019	1056	2943	2943	2943	2943

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1 og 3.3.4.

Krav til fagsammensetning*Fellesfag*

Elevene i programområdene for musikk, dans og drama skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 11 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 1 515 timer over tre år.

Programfag

Elevene i programområdene for musikk, dans og drama skal ordinært i løpet av tre år ha opplæring i 1 428 timer programfag.

- *Felles programfag fra eget programområde*

952 av 1 428 timene skal nyttes til felles programfag fra eget programområde.

De felles programfagene for programområde for musikk går fram av tabell 12.

De felles programfagene for programområde for dans går fram av tabell 13. De felles programfagene for programområde for drama går fram av tabell 14.

-

Programfag fra studieforberevende utdanningsprogram

476 av de 1 428 timene skal nyttes til programfag fra eget programområde eller fra andre programområder innen de fem studieforberevende utdanningsprogrammene, dvs. utdanningsprogrammene for studiespesialisering, idrettsfag og musikk, dans og drama. Elevene må ta tre programfag á 140 timer og et programfag på minst 56 timer.

Matematikk som fellesfag og programfag

Det vises til punkt 3.3.1.4.

Tilpasset ordning uten fremmedspråk i grunnskolen

Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til å ha fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 655 timer fellesfag, 952 timer felles programfag og 336 timer til valg av programfag fra studieforberevende utdanningsprogram, totalt 2 943 timer over tre år. Se tabell 11 (kolonne 12).

Programfag som inngår i utdanningsprogram for musikk, dans og drama

- Tabell 12 viser hvilke programfag som inngår i programområde for musikk. Hvert fagområde består av ett eller to programfag.
- Tabell 13 viser hvilke programfag som inngår i programområde for dans. Hvert fagområde består av ett, to eller flere programfag.
- Tabell 14 viser hvilke programfag som inngår i programområde for drama. Hvert fagområde består av ett eller to programfag.

Tabell 12 Programfag i programområde for musikk

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i musikk		
Ergonomi og bevegelse		
	Ergonomi og bevegelse 1	56
	Ergonomi og bevegelse 2 (bygger på ergonomi og bevegelse 1)	56
Instruksjon og ledelse		
	Instruksjon og ledelse	140
Instrument, kor, samspill		
	Instrument, kor, samspill 1	140
	Instrument, kor, samspill 2 (bygger på Instrument, kor, samspill 1)	140
Musikk, dans og drama		
	Musikk, dans og drama (felles programfag på Vg1)	140
Musikk i perspektiv		
	Musikk i perspektiv 1	140
	Musikk i perspektiv 2 (bygger på musikk i perspektiv 1)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for musikk		
	Bevegelse	56
	Lytting	56
	Musikk	140
	Musikk fordypning 1	140
	Musikk fordypning 2 (bygger på musikk fordypning 1)	140
	Samisk musikk og scene	140

Tabell 13 Programfag i programområde for dans

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i dans		
Dans i perspektiv		
	Dans i perspektiv 1	140
	Dans i perspektiv 2 (bygger på dans i perspektiv 1)	140
Grunntrening i dans		
	Grunntrening i dans 1	56
	Grunntrening i dans 2 (bygger på grunntrening i dans 1)	56
Musikk, dans og drama		
	Musikk, dans og drama (felles programfag på Vg1)	140
Scenisk dans		
	Scenisk dans 1	140
	Scenisk dans 2 (bygger på scenisk dans 1)	140
	Scenisk dans 3 (bygger på scenisk dans 2)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for dans		
	Bevegelse	56
	Danseteknikker	140
	Scenisk dans fordypning 1	140
	Scenisk dans fordypning 2 (bygger på scenisk dans fordypning 1)	140

Tabell 14 Programfag i programområde for drama

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i drama		
Drama og samfunn		
	Drama og samfunn	140
Musikk, dans og drama		
	Musikk, dans og drama (felles programfag på Vg1)	140
Teater og bevegelse		
	Teater og bevegelse 1	56
	Teater og bevegelse 2 (bygger på teater og bevegelse 1)	56
Teater i perspektiv		
	Teater i perspektiv 1	140
	Teater i perspektiv 2 (bygger på teater i perspektiv 1)	140
Teaterproduksjon		
	Teaterproduksjon 1	140
	Teaterproduksjon 2 (bygger på teaterproduksjon 1)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for drama		
	Bevegelse	56
	Samisk musikk og scene	140
	Teaterensemble	140
	Teaterproduksjon fordypning 1	140
	Teaterproduksjon fordypning 2 (bygger på teaterproduksjon fordypning 1)	140

3.3.5 Utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur

Elevene skal ordinært ha totalt 2 943 timer over tre år. Det framgår av fag- og timefordelingen i tabell 15 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 15 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene for fellesfag og programfag

Tabell 15 Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur

Omfang i timer	Vg1			Vg2			Vg3				Totalt over 3 år			
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede
Religion og etikk							84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113			112			168	168			393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹		103			103				103				309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		103			103				103				309	
Norsk for hørselshemmede ¹			113			112				168				393
Norsk tegnspråk ¹			75			75				75				225
Matematikk ¹	140	140	140	84	84	84					224	224	224	224
Naturfag	140	140	140								140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140								140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113			112				140			225	365		
Samfunnsfag				84	84	84					84	84	84	84
Geografi				56	56	56					56	56	56	56
Historie				56	56	56	113	113	113	113	169	169	169	169
Kroppsøving	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	168	168	168	168
Sum fellesfag	702	682	664	560	542	523	421	561	459	496	1683	1683	1683	1683
Felles programfag fra eget programområde ¹	280	280	280	280	280	280	280	280	280	280	840	840	840	840
Programfag fra studieforbereende utdanningsprogram ¹	0	0	0	140	140	140	280	280	280	280	420	420	420	420
Totalt omfang	982	962	944	980	962	943	981	981	1019	1056	2943	2943	2943	2943

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1 og 3.3.5

Krav til fagsammensetning***Fellesfag***

Elevene i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 15 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 1 683 timer over tre år.

Programfag

Elevene i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur skal ordinært i løpet av tre år ha 1 260 timer programfag.

- *Felles programfag fra eget utdanningsprogram*
840 av de 1260 timene skal nyttes til felles programfag fra eget utdanningsprogram. De felles programfagene går fram av tabell 16.
- *Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram*
420 av de 1260 timene skal nyttes til programfag enten fra eget utdanningsprogram (se tabell 16) eller fra programområdene innen de fire andre studieforberedende utdanningsprogrammene. Elevene skal ha tre programfag á 140 timer.

Matematikk som fellesfag og programfag

Det vises til punkt 3.3.1.4.

Tilpasset ordning uten fremmedspråk i grunnskolen

Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 655 timer fellesfag, 1 008 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, totalt 2 943 timer over tre år. Se tabell 15 (kolonne 12).

Programfag som inngår i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur

Tabell 16 viser hvilke programfag som inngår i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur. De fleste fagområdene består av to eller flere programfag.

Tabell 16 Programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag kunst, design og arkitektur		
Kunst og visuelle virkemidler		
	Kunst og visuelle virkemidler 1	140
	Kunst og visuelle virkemidler 2	140
	Kunst og visuelle virkemidler 3	140
Design og arkitektur		
	Design og arkitektur 1	140
	Design og arkitektur 2	140
	Design og arkitektur 3	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for kunst, design og arkitektur		
Kunst og skapende arbeid		
	Kunst og skapende arbeid	140
Arkitektur og samfunn		
	Arkitektur og samfunn	140
Design og bærekraft		
	Design og bærekraft	140
Foto og grafikk		
	Foto og grafikk 1	140
	Foto og grafikk 2 (bygger på foto og grafikk 1)	140
Samisk visuell kultur		
	Samisk visuell kultur	140

3.3.6 Utdanningsprogram for medier og kommunikasjon

Elevene skal ordinært ha totalt 2 943 timer over tre år. Det framgår av fag- og timefordelingen i tabell 17 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 16 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene for fellesfag og programfag

Tabell 17 Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon

Omfang i timer	Vg1			Vg2			Vg3				Totalt over 3 år			
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Hørselhemmede
Religion og etikk							84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113			112			168	168			393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹		103			103				103				309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		103			103				103				309	
Norsk for hørselshemmede ¹			113			112				168				393
Norsk tegnspråk ¹			75			75				75				225
Matematikk ¹	140	140	140	84	84	84					224	224	224	224
Naturfag	140	140	140								140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140								140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113			112				140			225	365		
Samfunnsfag				84	84	84					84	84	84	84
Geografi				56	56	56					56	56	56	56
Historie				56	56	56	113	113	113	113	169	169	169	169
Kroppsøving	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	168	168	168	168
Sum fellesfag	702	682	664	560	542	523	421	561	459	496	1683	1683	1683	1683
Felles programfag fra eget programområde ¹	280	280	280	280	280	280	280	280	280	280	840	840	840	840
Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram ¹	0	0	0	140	140	140	280	280	280	280	420	420	420	420
Totalt omfang	982	962	944	980	962	943	981	981	1019	1056	2943	2943	2943	2943

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1 og 3.3.6.

Krav til fagsammensetning

Fellesfag

Elevene i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 17 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 1 683 timer over tre år.

Programfag

Elevene i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon skal ordinært i løpet av tre år ha 1 260 timer programfag.

- *Felles programfag fra eget utdanningsprogram*
840 av de 1260 timene skal nyttes til felles programfag fra eget utdanningsprogram. De felles programfagene går fram av tabell 18.
- *Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram*
420 av de 1260 timene skal nyttes til programfag enten fra eget utdanningsprogram (se tabell 18) eller fra programområdene innen de fire andre studieforberedende utdanningsprogrammene. Elevene skal ha tre programfag á 140 timer.

Matematikk som fellesfag og programfag

Det vises til punkt 3.3.1.4.

Tilpasset ordning uten fremmedspråk i grunnskolen

Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 655 timer fellesfag, 1 008 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, totalt 2 943 timer over tre år. Se tabell 17 (kolonne 12).

Programfag som inngår i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon

Tabell 18 viser hvilke programfag som inngår i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon.

Tabell 18 Programfag i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag medier og kommunikasjon		
Mediesamfunnet		
	Mediesamfunnet 1	140
	Mediesamfunnet 2	140
	Mediesamfunnet 3	140
Medieuttrykk		
	Medieuttrykk 1	140
	Medieuttrykk 2	140
	Medieuttrykk 3	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for medier og kommunikasjon		
Bilde		
	Bilde	140
Grafisk design		
	Grafisk design	140
Lyddesign		
	Lyddesign	140
Tekst		
	Tekst	140

3.4 Yrkesfaglige utdanningsprogram

Yrkesfaglig videregående opplæring består normalt av to år i skole og to år i bedrift, hvorav ett år verdiskaping (hovedmodellen). Noen utdanningsløp blir avsluttet med Vg3 i skole. Det finnes noen yrkesfaglige utdanningsløp som avviker fra dette, se punktene 3.3.5 og 3.4. For øvrig henvises til vedlegg

Tabell 19 Fag- og timefordeling på Vg1 og Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram

Omfang i timer	Vg1				Vg2				Totalt over to år			
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Hørselhemmede
Norsk ¹	56	113			56				112	113		
Førstespråk samisk/norsk ¹			45				45				90	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹			45				45				90	
Norsk for hørselshemmede ¹				56				56				112
Norsk tegnspråk ¹				56				56				112
Matematikk ¹	84	140	84	84					84	140	84	84
Naturfag	56	140	56	56					56	140	56	56
Engelsk ¹	84	140	84	84	56		56	56	140	140	140	140
Fremmedspråk ¹		113								113		
Samfunnsfag		84			84		84	84	84	84	84	84
Geografi		56								56		
Kroppsoving	56	56	56	56	56	56	56	56	112	112	112	112
Sum fellesfag	336	842	370	392	252	56	286	308	588	898	656	700
Felles programfag fra eget programområde	477		477	477	477	477	477	477	954	477	954	954
Yrkesfaglig fordypning ¹⁵	168		140	112	253	253	225	197	421	253	365	309
Programfag fra studieforberedende eller yrkesfaglig utdanningsprogram						196 ²				196		
Totalt omfang	981	842	987	981	982	982	988	982	1963	1824	1975	1963

¹ Se den under punkt 3.4.1. ²Timene kan brukes til programfag på 140 timer og de resterende 56 timene kan brukes til yrkesfaglig fordypning.

² Timene kan disponeres til et programfag på 140 timer og de resterende 56 timene kan brukes i yrkesfaglig fordypning.

¹⁵ Elever som bruker yrkesfaglig fordypning til fellesfag eller programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, trenger bare 420 timer i yrkesfaglig fordypning dersom de tar tre fag hvert på 140 timer. Det betyr at det totale timetallet reduseres fra 1963 timer til 1962 timer for disse elevene.

3.4.1 **Felles bestemmelser**

Hovedbestemmelsene knyttet til innhold og omfang i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene går fram av kapittel 3 i opplæringsloven og kapittel 1 i forskrift til opplæringsloven. Her har vi beskrevet den nærmere inndelingen i fag og bestemmelser om krav til fellesfag og programfag. Vi gjør også greie for de egne bestemmelsene som gjelder for

- Elever som har rett til opplæring i samisk (§ 6-3 i opplæringsloven)
- Elever som har rett til opplæring i tegnspråk (§ 3-9 i opplæringsloven)

Fellesfag

Norsk

Opplæringen i norsk skal følge ordinær læreplan hvis ikke annet er bestemt. I forskrift til opplæringsloven er det fastsatt hvem som er unntatt fra *opplæring* i norsk sidemål, og hvem som er fritatt fra *vurdering* i skriftlig sidemål.

Elever med samisk som første- eller andrespråk

For elever som har rett til opplæring i samisk i henhold til opplæringsloven § 6-3, er det utarbeidet egne læreplaner i samisk som første- og andrespråk. Læreplanen i samisk som andrespråk har to alternativer; samisk 2 og samisk 3.

- Opplæring i samisk som førstespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elever som ønsker det, kan få opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk, men da med rett til fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.
- Opplæring i samisk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan i norsk, men med rett til fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

Elever med finsk som andrespråk

Det er utarbeidet en egen læreplan i finsk som andrespråk. Opplæring i finsk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan i norsk, men med rett til fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

Norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede

For elever som har rett til opplæring i norsk tegnspråk i henhold til opplæringsloven § 3-9, er det utarbeidet egne læreplaner i norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede. Normalt skal opplæringen etter læreplanen i norsk tegnspråk kombineres med opplæring etter læreplanen i norsk for hørselshemmede, men elever som ønsker det, kan få opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk, men med fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål.

Engelsk

Opplæringen skal følge læreplanen i fellesfaget engelsk om ikke annet er bestemt. For elever som har rett til opplæring i/på norsk tegnspråk, er det utarbeidet en egen læreplan i engelsk.

Opplæringsloven § 3-9.

Matematikk

Opplæringen skal følge læreplanen i fellesfaget matematikk. Denne læreplanen har to alternativ: matematikk P (1P-Y, praktisk rettet) og matematikk T (1T-Y, teoretisk rettet).

Naturfag, samfunnsfag og kroppsøving

Opplæringen i disse fellesfagene skal følge de fastsatte læreplanene.

3.4.2 Vg1 og Vg2 i skole

Elevene skal ordinært ha totalt 1 963 timer i løpet av Vg1 og Vg2. Det går fram av fag- og timefordelingen i tabell 19 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen i fellesfag og programfag på hvert årstrinn blir gitt slik det er fastsatt i tabell 19 og i den enkelte læreplanen. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er bestemt i læreplanene i fellesfag og felles programfag.

I tabell 19 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 5 og 9), egne kolonner for elever som

- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 3, 7, og 11)
- har norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede (kolonne 4, 8 og 12)
- i samsvar med tilbudsstrukturen fastsatt i vedlegg 2 kan tas inn til Vg2 på grunnlag av Vg1 i utdanningsprogrammet for studiespesialisering (kolonne 2, 6, og 10).

Krav til fagsammensetning**Fellesfag**

Elevene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene skal på hvert av årstrinnene Vg1 og Vg2 ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 19 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 588 timer.

Felles programfag fra eget programområde

Elevene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene skal i løpet av to år ha 954 timer felles programfag fra eget programområde. Felles programfag på Vg1 og Vg2 i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene går fram av tabellene 20 og 21a–21i.

Yrkesfaglig fordypning

Elevene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene skal i løpet av Vg1 og Vg2 ordinært ha 421 timer innenfor yrkesfaglig fordypning. Detaljerte

bestemmelser er gitt av Utdanningsdirektoratet i forskrift om yrkesfaglig fordypning.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fag/yrkesfagleg-fordjuping/>

Tilpassede ordninger

Med samisk, finsk eller norsk tegnspråk på Vg1 og Vg2

Elever med samisk som første- eller andrespråk, finsk som andrespråk eller norsk tegnspråk har egne timetall i yrkesfaglig fordypning. Se tabell 19.

Kryssløp fra Vg1 i studieforbereende utdanningsprogram til Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram

Enkelte Vg2 har i samsvar med tilbudsstrukturen fastsatt i vedlegg 2 også inntak fra Vg1 i et studieforbereende utdanningsprogram (kryssløp)

- Elever som har hatt 842 timer på Vg1 i utdanningsprogram for studiespesialisering, har fullført alle fellesfag som elever i yrkesfaglige utdanningsprogram har på Vg2, unntatt kroppsøving. Disse elevene skal ha 196 timer med andre fag i stedet for disse fellesfagene på Vg2, slik at timetallet totalt på Vg2 blir minst 982 timer. Fagene kan være felles programfag fra yrkesfaglige utdanningsprogram eller programfag fra de studieforbereende utdanningsprogrammene. Totalt skal omfanget over to år være minst 1 824 timer.
- Elever som har hatt 982 timer på Vg1 i ett av de studieforbereende utdanningsprogrammene, følger samme ordning. Disse elevene tar samfunnsfag på Vg2 og kravet til valg av programfag og/eller yrkesfaglig fordypning på Vg2 blir derfor 112 timer. Fag- og timefordeling på Vg1 for disse elevene følger den som gjelder for det aktuelle studieforbereende utdanningsprogrammet. Totalt skal omfanget over to år for disse elevene være minst 1 963 timer.

Felles programfag på Vg1 i yrkesfaglige utdanningsprogram**Tabell 20 Felles programfag på Vg1 i yrkesfaglige utdanningsprogram**

Utdanningsprogram	Programfag	Timer
Bygg- og anleggsteknikk		
	Produksjon	337
	Tegning og bransjelære	140
Design og håndverk		
	Kvalitet og dokumentasjon	140
	Produksjon	337
Elektrofag		
	Automatiseringssystemer	140
	Data- og elektronikkssystemer	197
	Elenergisystemer	140
Helse- og oppvekstfag		
	Helsefremmende arbeid	197
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	140
Medieproduksjon		
	Mediedesign og medieuttrykk	159
	Mediekommunikasjon	159
	Medieproduksjon	159
Naturbruk		
	Naturbasert aktivitet	140
	Naturbasert produksjon	337
Restaurant- og matfag		
	Bransje, fag og miljø	150
	Kosthold og livsstil	150
	Råstoff og produksjon	177
Service og samferdsel		
	Drift og oppfølging	168
	Kommunikasjon og service	140
	Planlegging	169
Teknikk og industriell produksjon		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Produksjon	197
	Tekniske tjenester	140

Felles programfag på Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram

Tabellene 21a–21i viser felles programfag på Vg2 i hvert av programområdene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Tabell 21a Felles programfag på Vg2 bygg- og anleggsteknikk

Programområde	Programfag	Timer
Anleggsteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337
Byggteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337
Klima-, energi- og miljøteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337
Overflateteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337
Treteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337

Tabell 21b Felles programfag på Vg2 design og håndverk

Programområde	Programfag	Timer
Aktivitør		
	Administrasjonsfag	140
	Aktiviseringsfag	337
Blomsterdekoratør		
	Produksjon	337
	Produktutvikling	140
Børsemaker		
	Produksjon	277
	Produktutvikling	200
Båtbyggerfag		
	Produksjon	337
	Produktdesign	140
Design og duodji/duodje/duedtie		
	Design og næring	140
	Duodji/duodje/duedtie	267
	Kulturforståelse	70
Design og gullsmedhåndverk		
	Design og produktutvikling	140
	Gullsmedhåndverk	337
Design og tekstil		
	Design og produktutvikling	140
	Produksjon og materialer	337

Tabell 21b Felles programfag påVg2 design og håndverk (fortsatt)

Programområde	Programfag	Timer
Design og trearbeid		
	Produksjon	337
	Produktdesign	140
Frisør		
	Frisyredesign	140
	Produksjon	337
Interiør og utstillingsdesign		
	Produksjon	337
	Produktdesign	140
Pianostemming og pianoteknikk		
	Pianostemming	215
	Pianoteknikk	262
Smed		
	Design og produktutvikling	140
	Smedhåndverk	337
Ur- og instrumentmaker		
	Produksjon og vedlikehold	337
	Produktutvikling	140

Tabell 21c Felles programfag på Vg2 elektrofag

Programområde	Programfag	Timer
Automatisering		
	Automatiseringssystemer	337
	Elenergisystemer	140
Data og elektronikk		
	Data- og elektronikkssystemer	281
	Elektronisk infrastruktur	196
Elenergi		
	Automatiseringssystemer	140
	Data- og elektronikkssystemer	140
	Elenergisystemer	197
Flyfag		
	Luftfartøylære	337
	Teknisk vedlikehold 1	140
Kulde- og varmepumpeteknikk		
	Elenergi- og automatiseringssystemer	140
	Kulde- og varmepumpesystemer	337

Tabell 21d Felles programfag påVg2 helse- og oppvekstfag

Programområde	Programfag	Timer
Ambulansefag		
	Ambulansemedisin	197
	Ambulanseoperative emner	112
	Grunnleggende helsefag	168
Barne- og ungdomsarbeiderfag		
	Helsefremmende arbeid	140
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	197
Fotterapi og ortopediteknikk		
	Helsefremmende arbeid	197
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	140
Helsearbeiderfag		
	Helsefremmende arbeid	197
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	140
Helseservicefag		
	Helsefremmende arbeid	197
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	140
Hudpleie		
	Helsefremmende arbeid	140
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	197

Tabell 21e Felles programfag på Vg2 naturbruk

Programområde	Programfag	Timer
Akvakultur		
	Anlegg og teknikk	140
	Drift og produksjon	197
	Oppdrett og miljø	140
Anleggsgartner- og idrettsanleggsfag		
	Drift og vedlikehold	224
	Nyanlegg	253
Fiske og fangst		
	Drift av fartøy	337
	Fangst og redskaper	140
Heste- og hovslagerfag		
	Aktiviteter med hest	141
	Hest og hestehold	168
	Stalldrif	168
Landbruk og gartneri		
	Forvaltning og drift	197
	Produksjon og tjenesteyting	280
Reindrift		
	Reinen og dens naturmiljø	140
	Reindrifbasert produksjon	197
	Økonomi og ressursforvaltning	140
Skogbruk		
	Drift og vedlikehold	252
	Skogskjøtsel, utmark og bedrift	225

Tabell 21f Felles programfag på Vg2 restaurant- og matfag

Programområde	Programfag	Timer
Kokk- og servitørfag		
	Kosthold, ernæring og helse	140
	Råvarer og produksjon	197
	Servering, bransje og miljø	140
Matfag		
	Bransje, fag og miljø	140
	Råvarer, produksjon og kvalitet	197
	Salg og marked	140

Tabell 21g Felles programfag på Vg2 service og samferdsel

Programområde	Programfag	Timer
IKT-servicefag		
	Bruker- og driftsstøtte	168
	Drift og vedlikehold	169
	Virksomhetsstøtte	140
Reiseliv		
	Etablering og drift	140
	Salg og markedsføring	140
	Vertskapsrollen	197
Salg, service og sikkerhet		
	Markedsføring og salg	169
	Sikkerhet	140
	Økonomi og administrasjon	168
Transport og logistikk		
	Bransjeteknikk	140
	Transport og logistikk	337

Tabell 21h Felles programfag på Vg2 teknikk og industriell produksjon

Programområde	Programfag	Timer
Arbeidsmaskiner		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Feilsøking og reparasjon	337
Bilskade, lakk og karosseri		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Karosseri- og lakkteknikk	337
Brønnteknikk		
	HMS og kvalitet	140
	Leting, boring, komplettering	197
	Produksjon og brønnvedlikehold	140
Industriell møbelproduksjon		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Materiale og teknikker	140
	Produktutvikling og produksjon	197
Industrietekstil og design		
	Materialer og materialbruk	150
	Produksjon og styring	177
	Produksjonsforberedelse	150
Kjemiprosess		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Kjemisk teknologi	168
	Produksjon og vedlikehold	169
Kjøretøy		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Verkstedarbeid	337
	Laboratoriearbeid	337

Tabell 21h Felles programfag på Vg2 teknikk og industriell produksjon (fortsatt)

Laboratoriefag		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
Programområde	Programfag	Timer
Maritime fag		
	Dokumentasjon og kvalitet	150
	Drift og operasjon	167
	Skipstekniske tjenester	160
Industrieteknologi		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Produksjon	197
	Reparasjon og vedlikehold	140

3.4.3 **Særløp – Vg1 i skole og 3 års læretid**

Noen utdanningsløp innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammene avviker fra hovedmodellen ved at det kun er ett års opplæring i skole. Lærekontrakt tegnes etter Vg1. Dette kalles særløp. Læreplanene for opplæring i bedrift har bare kompetansemål på Vg3-nivå. To års opplæring kombineres med ett års verdiskaping, og lærlingene har totalt 3 års læretid i bedrift. Særløp fremgår av tilbudsstrukturen i vedlegg 2.

Tabell 22 Fag- og timefordeling totalt over to år for lærlinger som følger særløp i yrkesfaglige utdanningsprogram

Omfang i timer	Totalt over to år, særløp			
Kolonne nummer	1	2	3	4
	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Hørselhemmede
Norsk	112	113		
Førstespråk samisk/norsk			90	
Andrespråk norsk/samisk/finsk			90	
Norsk for hørselshemmede				112
Norsk tegnspråk				112
Matematikk	84	140	84	84
Naturfag	56	140	56	56
Engelsk	140	140	140	140
Fremmedspråk		113		
Samfunnsfag	84	84	84	84
Geografi		56		
Kroppsøving	56	56	56	56
Sum fellesfag	532	842	600	644
Felles programfag fra eget programområde	477		477	477
Yrkesfaglig fordypning	168		140	112
Programfag fra studieforberedende eller yrkesfaglige utdanningsprogram		196		
Totalt omfang	1177	1038	1217	1233

Fellesfag

Lærlinger som følger særløp, skal ha opplæring i fellesfagene på Vg2-nivå som angitt i tabell 22. Lærlinger som følger særløp er fritatt for kroppsøving på Vg2, og avslutter faget etter Vg1.

Yrkesfaglig fordypning

Lærlinger som følger særløp er fritatt for yrkesfaglig fordypning på Vg2, og avslutter faget etter Vg1.

3.4.4 **Vg3 i yrkesfaglige utdanningsprogram**

Yrkesfaglig videregående opplæring omfatter normalt to års opplæring i skole før opplæringen avsluttes som lærefag i bedrift med en kombinasjon av opplæring og verdiskaping (læretid). Noen yrkesfaglige utdanningsløp blir avsluttet med Vg3 i skole. Det finnes også yrkesfaglige utdanningsløp som har Vg3 i skole før de avsluttes med verdiskaping i bedrift, disse er vist i tabell 24b og 24f.

Tabell 23 Yrkesfaglige utdanningsprogram – fag- og timefordeling på Vg3 i skole

Omfang i timer	Vg3		
	1	2	3
Kolonne nummer	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede
Kroppsøving	56	56	56
Felles programfag fra eget programområde	925	925	925
Totalt omfang	981	981	981

Yrkesfaglige utdanningsprogram – programfag på Vg3 i skole

I noen yrkesfaglige utdanningsprogram finnes det utdanningsløp som avsluttes med Vg3 i skole og fører til yrkeskompetanse uten fag-/svennebrev. Andre utdanningsløp har Vg3 i skole før opplæringen avsluttes i bedrift og fører til fag-/svennebrev. Det er utarbeidet programfag for Vg3 i skole, se tabell 24a–24f.

Tabell 24a Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for design og håndverk

Programområde	Programfag	Timer
Interiør		
Felles programfag		
	Interiørarbeid	660
	Presentasjon	265
Utstillingsdesign		
Felles programfag		
	Utstillingsarbeid	660
	Visuell kommunikasjon	265
Pianostemming og pianoteknikk		
Felles programfag		
	Bransjekunnskap	65
	Pianostemming	430
	Pianoteknikk	430

Tabell 24b Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for elektro

Programområde	Programfag	Timer
Automatiseringsfaget (avsluttes med verdiskaping i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		

	Automatiseringssystemer	645
	Elenergisystemer	140
	Mekanisk arbeid	140
Dataelektronikerfaget (avsluttes med verdiskaping i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		
	Apparater og utstyr	535
	Systemer og infrastruktur	390
Romteknologi		
Felles programfag		
	Elektronikk og kommunikasjonsteknologi	140
	Fjernanalyse og geografiske informasjonssystemer	140
	Romfysikk	140
	Romteknologi og satellitteknikk	140
	Telemetri	140
Fellesfag		
	Matematikk og naturfag som på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, se punkt 3.5.2	224
Avionikerfaget (avsluttes med læretid i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		
	Luftfartøysystemer	463
	Teknisk vedlikehold 2	462
Flytekniske fag (avsluttes med læretid i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		
	Luftfartøysystemer	478
	Teknisk vedlikehold 2	447
Maritim elektriker (avsluttes med læretid i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		
	Elenergisystemer	470
	Tele-, data- og sikkerhetssystemer	115
	Automatiserte systemer	195
	Organisasjon og ledelse	145

Tabell 24c Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for helse- og oppvekstfag

Programområde	Programfag	Timer
Fotterapi		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	250
	Kommunikasjon og samhandling	250
	Yrkesutøvelse	426
Apotekteknikk		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	371

	Kommunikasjon og samhandling	139
	Yrkesutøvelse	417
Helsesekretær		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	371
	Kommunikasjon og samhandling	184
	Yrkesutøvelse	371
Tannhelsesekretær		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	250
	Kommunikasjon og samhandling	250
	Yrkesutøvelse	426
Hudpleier		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	250
	Kommunikasjon og samhandling	250
	Yrkesutøvelse	426

Tabell 24d Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon

Programområde	Programfag	Timer
Mediedesign		
Felles programfag		
	Design	420
	Prosjektstyring	365
	Strategi og marked	140

Tabell 24e Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for naturbruk

Programområde	Programfag	Timer
Gartnernæring		
Felles programfag		
	Gartnerbedriften	168
	Omsetning	140
	Plantebruk	197
	Planteproduksjon	420
Landbruk og husdyrhold		
Felles programfag		
	Gårdsdrift	168
	Plante- og husdyrproduksjon	337
	Utmark og kulturlandskap	140
Valgfrie programfag		
	Traktor og maskiner	140

	Økologisk landbruk 1	140
	Økologisk landbruk 2	140
	Økonomi og driftsledelse	140

Tabell 24f Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for teknikk og industriell produksjon

Programområde	Programfag	Timer
Anleggsmaskinmekanikerfaget (avsluttes med verdiskaping i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Feilsøking og diagnose	205
	Reparasjon og vedlikehold	580

3.4.5 *Læringer uten Vg2 eller Vg1 og Vg2 i skole*

Fylkeskommunen kan i det enkelte tilfellet godkjenne lærekontrakter som inneholder unntak fra den fastsatte opplæringsordningen. Det betyr at lærebedriften kan ta ansvar for en større del av opplæringen i faget enn det som følger av læreplanverket. Det kan bety at opplæring som ordinært blir gitt i skole på Vg1, Vg2 og for noen fag Vg3, i stedet blir gitt i bedrift.

Opplæringsloven § 3-3 fjerde ledd jf. forskrift til opplæringsloven § 6A-7.

Tabell 25 Fag- og timefordeling totalt over to år for læringer uten Vg2 eller Vg1 og Vg2 i skole i yrkesfaglige utdanningsprogram

Omfang i timer	Samlet timetall over to år for læringer uten Vg1 og Vg2 i skole eller Vg2		
Kolonne nummer	1	2	3
	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede
Norsk ¹	112		
Førstespråk samisk/norsk ¹		90	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		90	
Norsk for hørselhemmede ¹			112
Norsk tegnspråk ¹			112
Matematikk ¹	84	84	84
Naturfag	56	56	56
Engelsk ¹	140	140	140
Samfunnsfag	84	84	84
Geografi			
Kroppsøving (se testen nedenfor)			
Sum fellesfag	476	544	644
Totalt omfang	476	544	644

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.5 i teksten.

Fellesfag

Elever som tar Vg1 og Vg2 eller Vg2 i bedrift, skal fortsatt ha fellesfagene som framgår av tabell 25. Fylkeskommunen har ansvar for at den enkelte elev får opplæring i fellesfagene.

Opplæringsloven § 3-3 fjerde ledd.

Lærlingene er fritatt fra fagene kroppsøving og yrkesfaglig fordypning når opplæringen i programfag som ordinært gis i skole skjer i bedrift. Det samme gjelder lærlinger som følger fastsatte særløp i tilbudsstrukturen (1+3).

Fritak fra kroppsøving

- Lærlinger uten Vg1, Vg2 og evt. Vg3 i skole er fritatt for kroppsøving.
- Lærlinger uten Vg2 i skole avslutter faget med standpunktkarakter på Vg1.
- Lærlinger uten Vg3 i skole i lærefag som har Vg3 i skole (f.eks. dataelektronikerfaget, automatiseringsfaget), avslutter faget med standpunktkarakter på Vg2.

Fritak fra yrkesfaglig fordypning

- Lærlinger uten Vg1 og Vg2 i skole er fritatt for yrkesfaglig fordypning på Vg1 og Vg2.
- Lærlinger uten Vg2 i skole er fritatt for yrkesfaglig fordypning på Vg2, og avslutter faget med standpunktkarakter på Vg1.

3.5 Studieforberedende tilbud innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram

3.5.1 *Studieforberedende Vg3 for naturbruk og for medier og kommunikasjon*

Tabell 26 Fag- og timefordeling på studieforberedende Vg3 innenfor de yrkesfaglige utdanningsprogrammene for naturbruk og for medier og kommunikasjon

Omfang i timer	Vg3			Totalt over 3 år		
	1	2	3	4	5	6
Kolonne nummer	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede
Norsk ¹	281			393		
Førstespråk samisk/norsk ¹		219			309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		219			309	
Norsk for hørselhemmede ¹			281			393
Norsk tegnspråk ¹			113			225
Matematikk ¹	140	140	140	224	224	224
Naturfag	84	84	84	140	140	140
Engelsk ¹				140	140	140

Samfunnsfag				84	84	84
Historie	140	113	140	140	113	140
Kroppsøving	56	56	56	168	168	168
Sum fellesfag	701	831	814	1289	1487	1514
Felles programfag fra eget programområde	140	140	140	1094	1094	1094
Yrkesfaglig fordypning			27	421	365	336
Programfag fra eget programområde eller studieforberedende utdanningsprogram	140			140		
Totalt omfang	981	971	981	2944	2946	2944

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.5 i teksten.

Utdanningsprogram for naturbruk og utdanningsprogram for medier og kommunikasjon har egne studieforberedende Vg3 som bygger på Vg1 og Vg2 i de respektive utdanningsprogram eller et fastsatt kryssløp, se tilbudsstrukturen i vedlegg 2.

Elevene på studieforberedende Vg3 for naturbruk og for medier og kommunikasjon skal ordinært ha totalt 981 timer i løpet av dette året. Det går fram av fag- og timefordelingen i tabell 26 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen blir organisert i fellesfag og programfag slik det er fastsatt i tabell 26 og i den enkelte læreplanen. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som går fram av læreplanene i fellesfag og programfag.

I tabell 26 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1 og 4), egne kolonner for elever som

- har samisk som første- eller andrespråk (kolonne 2 og 5).
- har norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede (kolonne 3 og 6).

Fellesfag

Elevene skal ha opplæring i de fellesfagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 26, dvs. ordinært totalt 701 timer.

- For fagene norsk, samisk, finsk, norsk tegnspråk, matematikk, naturfag og kroppsøving, vises det til det som står om disse fagene under punkt 3.3.1.
- I historie følger opplæringen læreplanen gjeldende for Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.
- Etter samisk fag- og timefordeling skal opplæringen i historie følge egen samisk læreplan gjeldende for Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.
- De særlige bestemmelsene for fellesfaget matematikk for elever som tar matematikk programfag, står under punkt 3.3.1.4.

Programfag

Elevene på de studieforberedende Vg3 i utdanningsprogram for naturbruk og for medier og kommunikasjon skal i løpet av opplæringen ordinært ha 280 timer programfag.

- *Programfag fra eget programområde*
140 av de 280 timene skal brukes til felles programfag fra eget programområde. Felles programfag på Vg3 naturbruk går fram av tabell

22. Felles programfag på Vg3 medier og kommunikasjon går fram av tabell 23.

- *Programfag fra eget programområde eller studieforberedende utdanningsprogram*

140 av de 280 timene skal brukes til programfag som finnes enten i eget programområde eller i noen av de andre programområdene innenfor de fem studieforberedende utdanningsprogram, dvs. utdanningsprogram for studiespesialisering, idrettsfag, musikk, dans og drama, medier og kommunikasjon eller kunst, design og arkitektur. De egne programfagene utarbeidet for studieforberedende Vg3 naturbruk står i tabell 27. De egne programfagene utarbeidet for studieforberedende Vg3 medier og kommunikasjon står i tabell 28.

Tilpassede ordninger

Yrkesfaglig fordypning på Vg1 og/eller Vg2 brukt til fellesfag eller programfag

Elever som på Vg1 og/eller Vg2 har brukt av timer fra yrkesfaglig fordypning til fellesfag/programfag, må på Vg3 ta et tilsvarende timetall i programfag enten fra eget utdanningsprogram eller fra studieforberedende utdanningsprogram. Det totale timetallet på Vg3 skal ordinært være 981 timer, og det ordinære totale timeomfanget over tre år skal være 2 944 timer.

Med samisk, finsk og norsk tegnspråk på Vg3

Elever som får opplæring etter læreplanene for samisk, finsk eller norsk tegnspråk, har ikke timer til valg av programfag på Vg3 påbygging. Se tabell 26.

Med norsk tegnspråk på Vg3

Elever som får opplæring etter læreplanen i norsk tegnspråk, skal ha minst 27 timer til yrkesfaglig fordypning på Vg3. Se tabell 26. Andre elever skal ikke ha yrkesfaglig fordypning på Vg3.

Programfag som inngår i studieforberedende Vg3 i utdanningsprogram for naturbruk og for medier og kommunikasjon

Tabell 27 og 28 viser hvilke programfag som inngår i de to studieforberedende Vg3.

Tabell 27 Programfag på studieforberedende Vg3 for naturbruk

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag		
	Naturforvaltning	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for Vg3 naturbruk		
	Bruk og vern	140
	Feltarbeid i naturbruk	140
	Næringsdrift i naturbruk	140

Tabell 28 Programfag på studieforberedende Vg3 for medier og kommunikasjon

Fagområde	Programfag	Timer
-----------	------------	-------

Felles programfag		
	Medier og kommunikasjon	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for Vg3 medier og kommunikasjon		
	Bilde	140
	Lyd	140
	Tekst	140

3.5.3 **Vg3 påbygging til generell studiekompetanse**

Tabell 29 Fag- og timefordeling på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse for yrkesfaglige utdanningsprogram

Omfang i timer	Vg3				Totalt over 3 år			
	1	2	3	4	5	6	7	8
Kolonne nummer	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Hørselhemmede
Norsk ¹	281	280			393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹			219				309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹			219				309	
Norsk for hørselshemmede ¹				281				393
Norsk tegnspråk ¹				113				225
Matematikk ¹	140	84	140	140	224	224	224	224
Naturfag	84		84	84	140	140	140	140
Engelsk ¹					140	140	140	140
Fremmedspråk ¹						113		
Samfunnsfag					84	84	84	84
Geografi						56		
Historie	140	140	113	140	140	140	113	140
Kroppsøving	56	56	56	56	168	168	168	168
Sum fellesfag	701	560	831	814	1289	1458	1487	1514
Felles programfag fra eget programområde					954	477	954	954
Yrkesfaglig fordypning				27	421	253	365	336
Programfag fra utdanningsprogram for studiespes.	140	140			140	140		
Programfag fra studief. eller yrkesf. utdanningsprogram		140				336		
Totalt omfang	841	840	831	841	2804	2664	2806	2804

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1.

Elever i yrkesfaglige utdanningsprogram kan etter Vg1 og Vg2 ta Vg3 påbygging til generell studiekompetanse. Dette gjelder elever på alle yrkesfaglige utdanningsprogram. Vg1 og Vg2 må være fra samme utdanningsprogram eller et fastsatt kryssløp, se tilbudsstrukturen i vedlegg 2.

Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skal totalt inneholde minst 841 timer. Det går fram av fag- og timefordelingen i tabell 29 hvordan disse timene skal fordeles på fag. Det er en forutsetning at opplæringen blir organisert i fellesfag og programfag slik det er fastsatt i tabell 29 og i den enkelte læreplanen. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som går fram av læreplanene i fellesfag og felles programfag.

I tabell 29 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1 og 5), egne kolonner for elever som

- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 3 og 7).
- har norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede (kolonne 4 og 8).
- som i samsvar med tilbudsstrukturen fastsatt i vedlegg 2 kan tas inn til Vg2 på grunnlag av Vg1 i utdanningsprogrammet for studiespesialisering (kolonne 2 og 6).

Fellesfag

Elevene skal ha opplæring i de fellesfagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 29, dvs. ordinært totalt 701 timer.

- For fagene norsk, samisk, finsk, norsk tegnspråk, matematikk, naturfag og kroppsøving, vises det til det som står om disse fagene under punkt 3.3.1.1.
- Faget historie har et omfang på 140 timer, jf. læreplanen i historie.
- Etter samisk fag- og timefordeling har opplæringen i historie et omfang på 113 timer.

Matematikk som fellesfag og programfag

Elever på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skal ha fellesfaget matematikk på 140 timer: praktisk matematikk (2PY).

Elever på Vg3 påbygging kan velge programfag i matematikk samtidig med fellesfaget i matematikk.

Det vises til punkt 3.3.1.4 for mulige kombinasjoner som gir generell studiekompetanse. Elever på yrkesfag kan i stedet for å følge det yrkesfaglige tilbudet i matematikk, velge det studieforberedende tilbudet.

Programfag

Elevene på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skal ordinært ha 140 timer programfag fra utdanningsprogram for studiespesialisering, se tabell 5, 6 og 8.

*Tilpassede ordninger*Yrkesfaglig fordypning på Vg1 og/eller Vg2 brukt til fellesfag eller programfag

Elever som på Vg1 og/eller Vg2 har brukt av timene som er satt av til yrkesfaglig fordypning til fellesfag/programfag, må på Vg3 ta et tilsvarende antall timer i programfag fra de studieforberedende utdanningsprogrammene og/eller felles programfag i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Det totale timetallet på Vg3 skal ordinært være 841 timer, og det ordinære samlede timeomfanget over tre år skal være 2 804 timer.

Med samisk, finsk eller norsk tegnspråk på Vg3

Elever som får opplæring etter læreplanene for samisk, finsk eller norsk tegnspråk, har ikke timer til programfag fra utdanningsprogram for studiespesialisering på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, se tabell 29.

Med norsk tegnspråk på Vg3

Elever som får opplæring etter læreplanen i norsk tegnspråk, skal ha minst 27 timer til yrkesfaglig fordypning på Vg3 påbygging. Se tabell 24 (kolonne 3). Andre elever skal ikke ha yrkesfaglig fordypning på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.

Med kryssløp fra Vg1 studieforberedende utdanningsprogram til Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram

Enkelte Vg2 har i samsvar med tilbudsstrukturen fastsatt i vedlegg 2 også inntak fra Vg1 i studieforberedende utdanningsprogram (kryssløp). Disse elevene har fullført fellesfaget naturfag og skal ha færre timer i fellesfaget matematikk. Disse elevene skal i stedet ha 140 timer til programfag fra studieforberedende eller yrkesfaglige utdanningsprogram på Vg3, se tabell 29 (kolonne 2 og 6).

3.5.4 Rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring

De som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring som en del av ungdomsretten, har etter søknad rett til ett års påbygging til generell studiekompetanse (Vg4). Det samme gjelder de som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæringen innen utgangen av det året de fyller 24 år. Retten gjelder de som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014 eller senere. Fag- og timefordelingen er beskrevet i tabell 30. Praksiskandidater og de som ikke har bestått alle fellesfag, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-67 tredje ledd, er ikke omfattet av retten til Vg4 påbygging til generell studiekompetanse.

Opplæringsloven § 3-1.

Tabell 30 Fag- og timefordeling Vg4 påbygging til generell studiekompetanse

Omfang timer	Vg4 påbygging			Totalt		
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6
	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede	Ordinær	Samisk	Hørselhemmede
Norsk ¹	281			393		
Førstespråk samisk/norsk ¹		219			309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		219			309	
Norsk for hørselshemmede ¹			281			393
Norsk tegnspråk ¹			113			225
Matematikk ¹	140	140	140	224	224	224
Naturfag	84	84	84	140	140	140
Engelsk ¹				140	140	140
Samfunnsfag				84	84	84
Kroppsøving				112	112	112
Historie	140	113	140	140	113	140
Sum fellesfag	645	775	758	1233	1431	1458
Felles programfag fra eget programområde				954	954	954
Yrkesfaglig fordypning				421	365	309
Totalt omfang	645	775	758	2608	2750	2721

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1.

Vg4 påbygging til generell studiekompetanse skal totalt inneholde minst 645 timer. Det går fram av fag- og timefordelingen i tabell 30 hvordan disse timene skal fordeles på fag.

Tabell 30 har kolonner som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1 og 4), kolonner for elever som har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 2 og 5) og kolonner for elever som har norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede (kolonne 3 og 6).

Fellesfag

Elevene skal ha opplæring i de fellesfagene som framgår av fag- og timefordelingen i tabell 30, dvs. ordinært minst 645 timer.

Fagene norsk, samisk, finsk, norsk tegnspråk, matematikk og naturfag er nærmere beskrevet under punkt 3.3.1. Faget historie har et omfang på 140 timer, jf. læreplanen i historie. Etter samisk fag- og timefordeling har opplæringen i historie et omfang på 113 timer. Se omtale under punkt 3.5.3.

3.5.5 Generell studiekompetanse

Generell studiekompetanse er det normale grunnlag for opptak til høyere utdanning for de med yrkeskompetanse med eller uten fag-/svennebrev. Følgende fag fra videregående opplæring inngår i kravene:

- Norsk, 393 timer

- Engelsk, 140 timer
- Matematikk, 224 timer
- Naturfag, 140 timer
- Samfunnsfag, 84 timer
- Historie, 140 timer

Normalt vil dette si at det i tillegg til ordinær opplæring på Vg1 og Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram kreves norsk med 280 timer, matematikk med 140 timer, naturfag med 84 timer og historie med 140 timer.

Søkere med relevant fagbrev eller svennebrev kan tas opp til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning uten at kravet til generell studiekompetanse er oppfylt.